

Oy Verme Kutularından Sınır Kapılarına: Türkiye'nin Seçimleri ve Suriyeli Mültecilere Yönelik AKP'nin Değişen Tutumuna Medyadan Bakmak

Hatice Çoban Keneş, Munzur Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-7329-7584

E-posta: hcoban06@hotmail.com

Öz

Bu makale, son 13 yıldır Türkiye'de ırkçı, ayrımcı söylemlerin düğüm noktalarından birini oluşturan Suriyelilere yönelik söylemi, kritik son seçimleri içine alan dönemde incelemektedir. Bu dönemin özellikle ele alınmasında iki gerekçe öne çıkmıştır: İlki, muhalefet partileri tarafından sıkça gündeme getirilen, özellikle seçim dönemlerinde bir seçim vaadi olarak sunulan ve toplumda ırkçı, ayrımcı düşünceleri besleyerek zaman zaman linçlere yol açan Suriyelilerin "gönderilmesi gereken bir fazlalık" olduğu söylemine, 14 Mayıs 2023'te yapılacak olan başkanlık seçimlerine 11 gün kala, 3 Mayıs 2023'te Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) de "onurlu geri dönüş" söylemiyle eklenmesidir. Böylece AKP tarafından açık kapı politikasıyla içeri alınan, Müslümanlar olarak ensar olunması gereken, vatandaşlık vaat edilen milyonlarca Suriyeli mültecinin 12. yılın sonunda ülke dışına çıkarılacağı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından seçmenlere duyurulmuştur. Oysa aynı Erdoğan, 15 Mart 2022 tarihli konuşmasında muhalefet partilerinin söylemlerinin aksine "Biz görevde olduğumuz sürece göndermeyeceğiz" diyerek muhalefete "sert" bir şekilde karşılık vermişti. Kısa sürede her iki ifadenin AKP'nin Suriyeli politikasıyla ilgili olarak kamusal dolaşıma sokulmuş olması, AKP'nin Suriyelilere yönelik politikalarını belirleyen asıl faktörün hümanizm, insan hakları vs. değil de iktidarı kaybetme riskinin güçlü bir şekilde açığa çıkması ve oy hesapları olduğunun görünürleşmesidir. İlkiyle bağlantılı ikinci gelişme ise, 20 yıllık kesintisiz bir şekilde iktidarda olan Erdoğan'ın ve AKP'nin ilk defa oy ve iktidar kaybetme riskinin güçlü olarak belirttiği iki kritik seçim atmosferinin yaşanmış olmasıdır. Nitekim Erdoğan, 14 Mayıs 2023 başkanlık seçimlerini ikinci turda kazanabilmiş, 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde ise AKP, elindeki 15 şehir belediyesini daha kaybetmiştir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı genel seçim ve ardından yerel seçim sürecini içine alan 1 Mart 2023 ile 1 Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye'de en fazla tıklanma sayısına sahip *Sabah*, *Hürriyet* ve *Sözcü*'nün çevrimiçi platformlarında yayımlanan haberlerinde iktidarın da değişen söyleminin etkisinde Suriyeli sığınmacıların hangi bağlamda nasıl yer aldığını, medyanın mültecilerin "geri gönderilmesi gereken fazlalık" olarak gören politik söyleme nasıl eklenmediğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, ana akım medyanın haber yapma pratiği ve sığınmacılara

yönelik politik ve toplumsal tartışmaları nasıl haberleştirdikleri betimsel olarak analiz edilerek öne çıkan temalar ve alt temalar yorumlanacaktır. Araştırmanın temel tezi, medyanın, sığınmacıların toplumsal entegrasyon veya dışlanma süreçlerine etkisinin, seçim döneminin dinamiklerinde daha belirgin hale geldiği yönündedir. **Anahtar Kelimeler:** Suriyeli mülteciler, Politik aktörler, Seçimler, Medya, Söylem.

From Voting Boxes to Border Gates: Turkey's Elections and A Look at the Justice and Development Party's Changing Attitude towards Syrian Refugees from the Media

Abstract

This article analyzes the discourse on Syrians, which has been a key element in racist and discriminatory narratives in Turkey over the past 13 years, particularly during the most recent critical elections. Two key factors have shaped the selection of this period for analysis.

The first factor is the increasing adoption of the opposition's discourse portraying Syrians as a "surplus population that must be sent back," particularly as a campaign promise during elections. This narrative has fueled racism and, at times, even led to lynching attempts. On May 3, 2023—just days before the May 14, 2023, presidential elections—the ruling Justice and Development Party (AKP) echoed this rhetoric, introducing the term "honorable return." President Recep Tayyip Erdoğan informed voters that millions of Syrians, previously framed within the religious notion of ensar (protectors of Muslim migrants) and promised citizenship, would be expelled at the end of their 12th year in Turkey. This marked a stark shift from Erdoğan's earlier speech on March 15, 2022, in which he firmly rejected deportations, declaring, "We will not send them back as long as we remain in power." The sharp contradiction between these statements within such a short timeframe suggests that AKP's policies toward Syrians are not primarily guided by humanitarian concerns but rather by electoral calculations and the increasing risk of losing power.

The second factor, closely tied to the first, is that, for the first time in two decades, Erdoğan and the AKP faced a serious risk of electoral defeat. Erdoğan secured the May 14, 2023, presidential election only in the second round, and in the March 31, 2024, local elections, the AKP suffered a significant loss, losing 15 additional city municipalities.

In this context, the study examines how Syrian asylum seekers were represented in online news articles published between March 1, 2023, and March 1, 2024, by Sabah, Hürriyet, and Sözcü, Turkey's most widely accessed newspapers. It explores whether the media, influenced by the government's shifting discourse, engaged

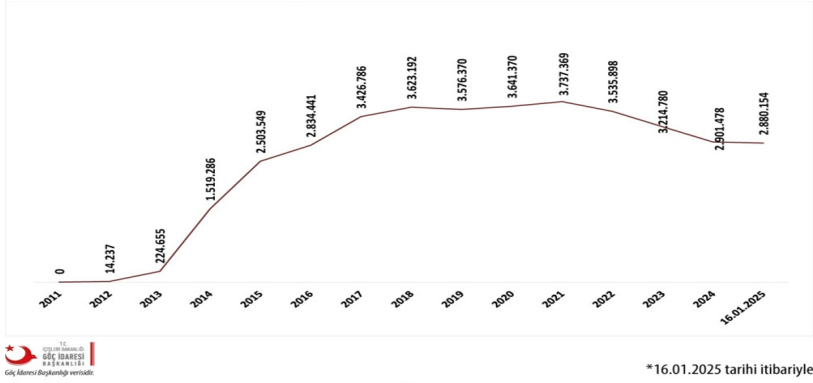
with or distanced itself from the dominant narrative portraying refugees as a “surplus population that must be sent back.” Using a descriptive analysis, the study investigates mainstream media’s news-making practices and identifies key themes in political and societal debates on asylum seekers. The central argument is that the media’s role in shaping the integration or exclusion of asylum seekers becomes more pronounced during electoral periods.

Keywords: Syrian refugees, Political actors, Elections, Media, Discourse.

Giriş

Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen Suriyeliler, bugün itibarıyla 14 yıldır Türkiye’de yaşamaktadır. Türkiye’nin en uzun sınırını Suriye ile paylaşması ve 2015 yılının Haziran ayına kadar uyguladığı açık kapı politikası, ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan Suriyeli savaş mağdurlarının Türkiye’ye sığınmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu gelişmeler, Türkiye’yi hem kendi tarihinde en büyük mülteci nüfusuna ulaştırmış, hem de dünyada en fazla Suriyeli mülteciye sahip olan ülke konumuna getirmiştir. Öyle ki 29 Nisan 2011’de bilinen ilk grup halinde kaçış gerçekleştiği andan itibaren Suriyeliler için “misafir”¹ adlandırması iktidar sözcüleri, muhalefet partileri, yerel ve ulusal basın tarafından kelimenin gerçek anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. Misafir adlandırmasına ve söylemine “hayırseverlik”, “din kardeşliği” dayanışması, komşuluk dayanışması gibi söylemleri de eklemek suretiyle Türkiye halkının, onlara iyi ev sahipliği yapmaları, destek olmaları çağrıları yapılmaktaydı. Bu çağrılar yanında Türkiye hükümeti kendi imkânlarıyla kamplar kurmakta, sığınmacıların ihtiyaçlarını karşılamakta ve kısa sürecek misafirlik için kimseye ihtiyaç duymadıklarını dile getirmekteydiler. Ancak gelişmeler hiç de beklenildiği gibi olmamış sığınmacı sayısı giderek artmış, “misafirlik” de uzadıkça uzamıştır. Hiç bitmeyen kitlesel göç hareketi Türkiye’nin siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini özellikle de ülkenin güneydoğusundaki illerin demografisini ve sosyal dokusunu önemli ölçüde değiştirmiştir. 2011 yılının Nisan ayında gerçekleşen ilk toplu girişle başlayan süreçte, hem Türkiye hükümeti hem de toplum, Suriye’den gelen sığınmacıların kısa süre içinde ülkelerine geri döneceğine dair güçlü bir inanca sahipti. Ancak, geline nokta, Suriye’de 61 yıllık Baas rejiminin sona ermesine rağmen², Suriyelilerin Türkiye’deki sayıları halen oldukça yüksek seviyededir. Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nden alınan en güncel verilere göre, 16 Ocak 2025 itibarıyla Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 2 milyon 880 bin olarak kaydedilmiştir. Bu nüfusun büyük çoğunluğu (%98.09) şehirlerde yaşamaktadır. Grafik 1, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların demografik dağılımını ve mevcut durumunu ortaya koymaktadır.³ Söz konusu veriler,

Suriyeli sığınmacıların kalıcılığına ilişkin tartışmaların yalnızca siyasal ve toplumsal dinamikler bağlamında değil, demografik gerçekler ışığında da ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Grafik 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler
Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Bu veriler, hükümetin Suriye politikasındaki yanlılıkları ve Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı hale geldiklerinin geç fark edilmesini ortaya koymaktadır. Örneğin, şu anda AKP iktidarına muhalefet eden Gelecek Partisi’nin lideri Ahmet Davutoğlu, 2014-2016 yılları arasında AKP Genel Başkanı ve Başbakan olarak görev yaparken, Suriyelilerin “geçici misafirler” olduğunu ve yakında ülkelerine döneceklerini belirten açıklamalar yapmıştı. Ancak bu tür açıklamalar, AKP hükümetinin milyonlarca mülteci için sürdürülebilir ve adil bir çözüm bulmasını engellemiştir. Mültecilerin Türkiye’ye gelişlerinin dördüncü yılında ve sayılarının 2.5 milyonu aştığı 2015 yılında, nihayet iktidar sözcüleri Suriyeli mültecilerin Türkiye’de kalıcı olduğunu kabul etmeye başlamışlardır. Bu konuda hükümetin ilk resmi açıklaması Eylül 2015’te yapılarak, Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olacakları ilan edilmiştir. Aynı açıklamada, Suriyelilerin topluma entegre edilmesi için çalışmaların başlatıldığı duyurulmuştur. Hükümet ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Suriyeli sığınmacıları başlangıçta “misafir” olarak tanımlamış ve bu tanım kamuoyu tarafından da kabul görmüştür.⁴ Ancak, 3 Temmuz 2016’da Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından Suriyelilere vatandaşlık verileceğinin açıklanması, bu konudaki tartışmalara yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu durum, ulusal ve yerel basından sosyal medya kullanıcılarına, iş dünyası ve sanat camiasından politikacılara kadar geniş bir kesimin gündemine

oturmuştur (Özdemir Taştan ve Çoban Keneş, 2019: 1).

Bu vaat AKP'nin, göç politikasını iç siyasette lehine kullanma stratejisiyle, AKP'nin göç politikalarının kamuoyunun desteğini kazanma ve siyasi avantaj elde etme amacıyla ilişkilendirilerek tartışmalara konu olmuştur. İçduygu ve Demiryontar (2022: 319), Türkiye'de devletin Suriyeli mültecilere yönelik politikalarının, devletin "araçsal rasyonellik" perspektifinden kaynaklanan tutarsızlıklarla dolu olduğuna vurgu yaparlar. Krizin uzamasıyla birlikte, 2014'te geçici koruma statüsü verilmiş, 2016'da ise sınırlı çalışma izni ve vatandaşlığa geçiş vaatlerinde bulunulmuştur. 2017'den itibaren geri gönderme söylemi hızla artmış, 2019'da bu söylem somut politikalara dönüşmüşken, aynı zamanda entegrasyon için planlamalar yapılmıştır. Bu politika değişiklikleri, devletin göç politikalarını araçsal bir rasyonalite ile şekillendirdiğini ve tutarsızlıkların bu rasyonaliteden kaynaklandığını göstermektedir (İçduygu ve Demiryontar, 2022: 331-332).

İktidarın Suriyeli sığınmacılar konusundaki tutarsız politikaları AKP'nin göç konusunu siyasallaştırmasıyla ilgili olarak da tartışılmaktadır. Ayşe Gülce Uygun'un (2022) çalışması bu kapsamda önemli veriler ortaya koymaktadır. Siyasi partilerin 24 Haziran 2018 Genel Seçim bildirgelerinde göçün siyasallaşması meselesinin izini süren Uygun'a göre Türkiye'deki siyasi partilerin 24 Haziran 2018 Genel Seçim bildirgelerinde uluslararası göç konusuna yer vermeleri, konuyu görmezden gelmemeleri bu siyasallaşmayı yansıtmaktadır. Başlangıçta "Açık Kapı Politikası" kapsamında ele alınması ve Suriyelilerin misafir olarak karşılanması yerel politika üretilmesinde engelleyici bir faktör olarak işlev görürken, zamanla artan göçmen sayısı ve üç milyonu aşan Suriyelinin Türkiye'de bulunması, göç olgusunun siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal boyutlarıyla yönetilmesi gereken bir süreç olarak kabul edilmiştir (Uygun, 2022: 225-227).

Uygun'a göre (2022: 225-227), özellikle AKP ve HDP'nin seçim bildirgeleri incelendiğinde, göç konusunun siyasi bir araç olarak kullanıldığı ve bu doğrultuda somut politikalar üretmek adına adımlar atıldığı görülmektedir. Öte yandan, iktidar partisi AKP'nin göç politikaları seçim bildirgesinde detaylı bir şekilde ele alınmış olsa da, bildirgede vaat edilenler ile uygulamalar arasındaki uyumsuzluk dikkat çekmektedir. Göçmenlerin entegrasyonu ve geri dönüş süreçlerine yönelik somut adımların yetersiz kalması, bu politikaların çoğunlukla siyasal bir araç olarak kullanıldığı yönündeki eleştirileri güçlendirmektedir. İktidar ortağı MHP (Milliyetçi Hareket Partisi), göçü bir iç politika meselesi olarak siyasallaştırmaktan kaçınarak,

göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmelerini savunmuştur. Ana muhalefet partisi CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) göç konusunu ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele alsa da, somut politika önerileri sunmada yetersiz kalmıştır. HDP ise göç olgusunu uluslararası normlar ve hak temelli bir perspektifle değerlendirmiştir (Uygun, 2022: 225-227).

Suriyeli mültecilerin araçsallaştırılması üzerinden inşa edilen politik söylem 2023 seçimlerine doğru gidilirken de yoğun bir şekilde dolaşıma girmiş; ana muhalefet partisi CHP başta olmak üzere tüm siyasi partilerin siyasi kampanyalarının merkezinde Suriyeli sığınmacılar yer almış ve önemli bir tartışma konusu olarak öne çıkmıştır. Uygun'un 2018 seçim bildirgelerini analiz ettiği çalışmasındaki tespitler 2023 seçimlerine giderken de aynı şekilde tespit edilebilmiştir. 2023 seçimleri öncesinde de Türkiye'deki mülteci sorunu siyasi söylemlerin merkezine oturtmuştur. Suriyelilerin siyasi söylemlerin merkezine oturmasıyla eş zamanlı olarak Merve Tahiroğlu'nun (2022) vurguladığı gibi, ekonomik kriz, yüksek enflasyon ve işsizlik gibi sorunlar mültecilere yönelik dezenformasyon ve şiddetin artmasına neden olmuştur. Bu tutum, seçmenlerin büyük bir kısmının mültecileri, ekonomik sorunlardan sonra en büyük problem olarak görmesinde etkili olmuş; siyasi partilerin göçmen politikalarını sertleştirmesine de yol açmıştır. Erdoğan, aşağıda ayrıntılı olarak analiz edileceği gibi kısa sürede Suriyeli mültecilerle ilgili "asla" göndermeyecek olmaktan "onurlu" göndermeye dair birbiriyle tutarsız söylemlerde bulunurken, ana muhalefet partisi başta olmak üzere neredeyse tüm muhalefet partileri de milyonlarca Suriyelinin mutlak olarak geri gönderilmesi gerektiği üzerine seçim konuşmalarını inşa etmişlerdir. Örneğin CHP ve İP (İyi Parti), Esad rejimiyle ilişkileri yeniden kurarak mültecilerin dönüşünü sağlamayı hedeflerken, mültecileri odağına olan en sert politikayı Zafer Partisi yapmıştır. 2021 Ağustos ayında kurulan Zafer Partisi varlığını ve 14 Mayıs 2023 genel seçimlerindeki %2.23'lük oy oranını neredeyse sadece Suriyelilere yönelik nefrete dayalı politik söylemiyle elde etmiş görünmektedir. Nitekim Zafer Partisi'nin Twitter üzerindeki söylemleri inceleyen Taner Deniz ve İnci Aksu Kargın (2023: 226-227), "Twitter'da Göçmen Karşıtı Söylemlerin Yükselişi: Zafer Partisi Örneği" başlıklı çalışmalarında 2021 yılında kurulan ve göçmen karşıtı söylemleriyle ön plana çıkan Zafer Partisi'nin ve parti lideri Ümit Özdağ'ın resmi Twitter hesaplarında Suriyeli mültecilere ilişkin atmış oldukları tweetleri incelemişlerdir. Zafer Partisi'nin Twitter⁵ üzerinden Suriyeli mültecilere yönelik kullanmış olduğu dil ve temaları eleştirel bir söylem analiziyle inceleyen yazarlara göre, parti, Suriyeli mültecileri ekonomik tehdit olarak göstermekte ve Türkiye'nin sosyo-ekonomik sorunlarının kaynağı olarak nitelendirmektedir. Partinin

söylemlerinin odağında genellikle Suriyelilerin Türkiye'ye olumsuz ekonomik etkileri, suç oranındaki artışlar, demografik değişimler ve milli güvenlik sorunları yer almaktadır. Özellikle, Zafer Partisi'nin Suriyeli mültecileri

“istilacı” ve “yabancı” olarak nitelendiren ifadeleri, göçün siyasette aşırı sağ ve milliyetçi bir mesele olarak ele alınmasına örnek teşkil etmektedir. Parti, bu siyasallaştırma sürecinde, göçmenlere yönelik olumsuz algıları pekiştiren ve toplumda ötekileştirici tutumların yaygınlaşmasına katkıda bulunan bir strateji izlemektedir. Bu bağlamda, partinin göçmen karşıtı politikaları ve söylemleri, özellikle milliyetçi ve sağcı seçmenler nezdinde destek bulmayı hedeflemekte, mültecilere karşı önyargıları ve toplumsal dışlamayı körükleyebilecek bir kamuoyu yaratma potansiyeline sahiptir. Bu durum, Suriyelilere yönelik politikaların ve toplumsal algının daha da kutuplaşmasına yol açmakta, Türkiye’de göçmenlerin karşılaştığı zorlukları ve toplumsal dışlanmayı derinleştirmektedir (Deniz ve Aksu Kargın, 2023: 226-227).

Siyasal partilerin Suriyeli mültecileri araçsallaştırarak, özellikle seçim dönemlerinde seçmen tabanını etkilemeye yönelik politik söylemler geliştirmelerine karşın, Suriyeli mülteci nüfusunun demografik yapısı dikkate alındığında, çocuk ve genç nüfusun toplam mülteci popülasyonu içerisindeki oranının kayda değer olduğu görülmektedir. Tablo 1’de sunulan veriler, Beşşar Esad rejiminin devrilmesini takip eden süreçte, Suriyelilerin “ölkelerine yoğun şekilde geri döndüğüne” (Yeni Şafak, 2024) dair haberlerin ardından güncellenen 16 Ocak 2025 tarihine ait verilerdir.

Geri dönüş sürecinin ardından güncellenen bu veriler incelendiğinde, söz konusu geri dönüş hareketliliğinin tüm Suriyeli mültecileri kapsamadığı ve önemli bir kısmının Türkiye’de kalmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, Suriyeli mültecilerin büyük bir bölümünün Türkiye’de yaşamaya devam etmesi, toplumsal uyumun sağlanmasına yönelik politikaların gerekliliğini ve önemini daha da artırmaktadır. Özellikle mültecilere yönelik dışlama, ayrımcılık ve zaman zaman linç girişimlerine varan toplumsal gerilimler göz önüne alındığında, bu gerilimlerin azaltılması ve toplumsal kabulün güçlendirilmesi hayati bir gereklilik haline gelmektedir. Bu noktada, mevcut siyasal söylemlerin popülist ve araçsallaştırıcı niteliğinin ötesine geçerek, başta eğitim olmak üzere çok boyutlu entegrasyon politikalarının kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından ele alınması gerekmektedir. Bu süreçte, mülteci topluluklarının toplumsal uyumunu artırmaya yönelik somut, uygulanabilir ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi büyük

önem arz etmektedir. Uyum politikalarının, kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli ve kapsayıcı bir perspektifle ele alınması, hem Türkiye toplumu hem de Suriyeli mülteciler açısından ortak bir yaşam alanının inşasına katkı sağlayacak rasyonel yoldur.

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.484.376	1.395.778	2.880.154
0-4	221.798	207.813	429.611
5-9	245.820	232.348	478.168
10-14	162.493	154.438	316.931
15-18	119.378	112.331	231.709
19-24	152.486	143.524	296.010
25-29	149.326	133.475	282.801
30-34	115.966	101.785	217.751
35-39	98.518	83.094	181.612
40-44	70.656	64.930	135.586
45-49	46.674	48.798	95.472
50-54	34.366	37.802	72.168
55-59	27.196	29.128	56.324
60-64	17.688	19.448	37.136
65-69	11.237	12.793	24.030
70-74	5.950	7.075	13.025
75-79	2.875	3.802	6.677
80-84	1.154	1.808	2.962
85-89	518	880	1.398
90 ve üstü	277	506	783

*16.01.2025 tarihi itibarıyla

Tablo 1: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Öte yandan yasaların uygulanabilirliği, insani politikaların üretilebilmesi ve etkin bir şekilde desteklenmesi için toplumun tüm kesimlerinin tavır, davranış ve düşünceleri büyük önem taşımaktadır. Hâkim toplumsal ve kültürel kurumlar, özellikle medya, bu süreçte önemli roller oynamaktadır. Medya, toplumsal kabul ve entegrasyon süreçlerine katkı sağlama potansiyeli olan ancak aynı zamanda ayrımcı ve ırkçı söylemleri de teşvik edebilen güçlü bir araçtır. Nitekim kısa bir süre önce, 1 Temmuz 2024'te Kayseri'nin Melikgazi ilçesinde yaşanan taciz vakası sonrasında Suriyelilere yönelik linçlerle medyanın ırkçı söylemleri hızla dolaşıma sokması arasındaki

ilişki açıktır. Tacizcinin Suriyeli olduğuna dair resmi ve sivil ağızdan yapılan açıklamalar medya aracılığıyla tüm Türkiye’de dolaşıma girmiş ve akabinde Kayseri, Hatay, Reyhanlı, Gaziantep, Konya, Bursa ve İstanbul Sultanbeyli’de Suriyelilere ait iş yerlerine ve evlere yönelik saldırılar meydana gelmiş, Antalya’nın Serik ilçesinde 17 yaşındaki Suriyeli işçi Ahmet Handan El Naif bıçaklanarak öldürülmüş ve iki gün sonra da ölen gencin arkadaşının darp edildiği video sosyal medyada yayılmıştır. Bu son olay ve daha önce de benzer şekilde yaşanan linçler, saldırılar, pogromlar⁶ medyanın ve politik söylemlerin, Suriyeliler ile yerel halk arasındaki ayrışmayı refleksif olarak nasıl körükleyebileceğini, ırkçı, ayrımcı, dışlayıcı söylemlerin hızla yayılarak linç eylemlerine nasıl dönüşebileceğini çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Yukarıda sunulan veriler, Suriyelilerin Türkiye’de hâlâ önemli bir toplumsal ve siyasal mesele olarak görüldüğünü, ırkçı ve ayrımcı söylemlerin merkezinde yer almaya devam ettiğini ve siyasi gündemde tartışılmayı sürdürdüğünü göstermektedir. Bu durum, Suriyeli sığınmacılar meselesinin yalnızca güncel politik dinamikler bağlamında ele alınamayacağını, aynı zamanda toplumsal, politik ve akademik açıdan etik bir sorumluluk olarak unutulmaması gereken bir konu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, bu makale, Suriyelilerin ülkeden gönderilmesi gereken bir fazlalık olarak konumlandırıldığı söylemi seçimler çerçevesinde medya aracılığıyla analiz etmektedir. Makale, özellikle seçim süreçlerinde medya söylemlerinin mültecileri nasıl temsil ettiğini ve bu temsilin kamuoyundaki algıyı nasıl şekillendirdiğini ele alarak, konuya eleştirel bir perspektiften yaklaşmaktadır.

Demokratik süreçlerin ayrılmaz bir parçası olan seçimler, halkın yönetimlere doğrudan etkisini yansıtırken; medya, kamusal alanın şekillendirilmesinde ve kamuoyu bilincinin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Seçimler öncesinde, iktidar partisi de dahil olmak üzere Türkiye’deki tüm “makbul” siyasi partiler, farklı gerekçelerle de olsa, Suriyelilerin ülkeden gönderilmesi gerektiği konusunda hemfikirdi. Bu bağlamda, araştırmada 1 Mart 2023 ile 1 Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye’de en fazla tıklanma sayısına⁷ sahip olan *Sabah*, *Hürriyet* ve *Sözcü* gazetelerinin çevrimiçi platformlarında yayımlanan Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberler incelenmektedir. Anaakım medyanın haber yapma pratiği ve sığınmacılara yönelik politik ve toplumsal tartışmaları nasıl haberleştirdiği betimsel olarak analiz edilerek öne çıkan temalar ve alt temalar yorumlanacaktır.

Mültecilerin Kabulünde, Uyumunda ve/veya Dışlanmalarında Medyanın Rolü

Söylemleri dolaşıma sokma hızı ve yaygınlığı göz önüne alındığında

42 Çoban Keneş H (2025). Oy Verme Kutularından Sınır Kapılarına: Türkiye’nin Seçimleri ve Suriyeli Mültecilere Yönelik AKP’nin Değişen Tutumuna Medyadan Bakmak. *Mülkiye Dergisi*, 49(1), 34-74.

toplumsal kabul ve uyum açısından geleneksel ve özellikle de kullanım kolaylığı ve ulaşılabilirliği ve etkileşime izin vermesi gibi nitelikleriyle yeni medya araçlarının önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Nitekim Suriyeli mültecilere dair yapılan haberleri çeşitli açılardan analiz eden araştırma sonuçları toplumsal kabul ve entegrasyon konusunda hükümet ve devlet kuruluşlarının sorumsuzluğuna medyanın da eklemlendiğini göstermektedir.

Murat Erdoğan'ın (2014: 37-38) "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum" başlıklı çalışmasının medyayla ilgili bulguları, Türkiye'de medyanın bu konuya olan ilgisinin oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.⁸ Araştırma, Türk medyasının genellikle yaşanan olayları üçüncü sayfa haberciliği formatında ele aldığını ve yerel medyanın, mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde doğal olarak konuya daha yakın bir duruş sergilediğini ancak yine de haber-olay merkezli bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Erdoğan, ulusal medyada Suriyelilerle ilgili haberlerin önceliğinin hükümete yakınlık veya karşıtlık durumuna göre belirlendiğini vurgulamakta ve medyada "misafirlik" ile ilişkilendirilen "haddini bilme" söyleminin yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Doğanay ve Çoban Keneş'in medya üzerine yaptıkları geniş kapsamlı çalışmaları da, Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki varlığının dört temel söylemsel düzlemde "sorunlaştırıldığını" ortaya koymaktadır (2016: 177-178). İlk olarak, mülteciler ekonomik yük ve güvenlik sorunlarıyla ilişkilendirilerek bir tehdit unsuru olarak çerçevelenmekte ve bu söylem hükümetin dış politikasına yönelik eleştirilerle de iç içe geçmektedir. İkinci olarak, hükümetin açık kapı politikasını destekleyen söylemler dahi, mültecilerin hak ihlallerine veya insani koşullarına değinmeden, yalnızca harcanan paralar, yardımların miktarı ve nüfus artışı üzerinden nesnelleştirici bir çerçevede ele alınmaktadır. Üçüncü olarak, mültecilerin kentlerdeki "aşırı görünürlüğüne" dair kamuoyu tepkileri duygusallaştırılarak, vicdani ve insani çözümler önerilmekte, ancak sorunun toplumsal ve politik nedenleri göz ardı edilmektedir. Son olarak, özellikle sosyal medyada yaygınlaşan ve yerel ile anaakım medyada da yer bulan ırkçı söylemler, mültecileri "savaş kaçkını", "terörist", "bedavacı" gibi etiketlerle hedef göstermekte ve ayrımcı bir dilin yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Bu dört söylemsel düzlem, Suriyeli mültecilerin Türkiye'de yalnızca insani bir kriz bağlamında değil, aynı zamanda politik, ekonomik ve toplumsal dinamikler içinde tartışıldığını göstermektedir (Doğanay ve Çoban Keneş, 2016: 177-178).

Mültecilerle ilgili medya temelli çalışmalar, eğitim konusundaki haberlerin de sıklıkla yanlış ve eksik bilgi içerdiğini, ayrıca bu alanda da ayrımcı bir dilin ve söylemin dolaşıma sokulduğunu göstermektedir. Örneğin, "Binlerce

mülteciye sınavsız üniversite” (Akşam, 30 Ağustos 2013) ve “Suriyelilere üniversiteye sınavsız girme hakkı” (Sabah, 24 Ekim 2013) gibi haber başlıklarında görüldüğü üzere, mültecilerin topluma entegrasyonunu teşvik eden kapsayıcı bir dil yerine, olumsuz ve kışkırtıcı bir söylem benimsenmiştir. Bu tür söylemler, mültecilere yönelik toplumsal dışlanmayı ve ayrımcılığı pekiştirdiği gibi, zaman zaman linç girişimlerine varan tepkileri de tetikleme potansiyeline sahiptir.

Öte yandan, medya ayrımcı ve dışlayıcı bir dil kullanmadığında dahi, hak odaklı bir perspektif geliştirmekten uzak bir habercilik anlayışı sergilemektedir. Mültecilerin eğitim alanında karşılaştıkları yapısal sorunları görünür kılan ve çözüm üretmeye katkı sağlayan içerikler sınırlıdır. Bu durum, mülteci öğrencilerin toplumsal kabulü ve entegrasyonu açısından önemli bir eksiklik oluşturmakta ve eğitim hakkı bağlamında kapsayıcı bir kamusal tartışmanın önünü tıkamaktadır. Eğitim-öğretime dair hükümetin ve sivil toplum örgütlerinin program ve politikalarına dair yapılanları konu edinen haberler analiz edildiğinde bu durum açıkça görülebilmektedir. Merve Şentöregil’in mültecilerle ilgili 2017 yılında yazdığı yüksek lisans tezinde yaptığı analizlerde gazetelerde eğitim haberlerinin içeriğini belirleyen şeyin hak odaklı habercilik anlayışının değil, gazetelerin hükümete yakınlığının ve sığınmacı sorununa yaklaşımlarının belirleyici olduğu tespitinde bulunmuştur (2017: 77-79). Örneğin, hükümetin sığınmacı politikalarını destekleyen *Sabah’taki* haberler, sığınmacı çocukların eğitimi için yapılanları övgüyle anlatırken, muhalif bir duruşa sahip *Sözcü’de* aynı hizmetler eleştirilmektedir. Bu konuda daha dengeli bir yaklaşım sergileyen *Hürriyet* ise devletin eğitim alanında sunduğu imkânlarla birlikte, sığınmacı çocukların eğitiminde yapılan hataları da okuyucularına aktarmaktadır (Şentöregil 2017: 79).

Bu araştırmaların ortaya koyduğu gibi, toplumsal ve yasal konumları nedeniyle kırılgan durumda olan mültecilerle ilgili günlük karşılaşmalarda medyanın sağladığı bilginin yönlendirici bir etkisi olduğu ileri sürülebilir. Yeni medya araçlarının sunduğu imkânlarla duygusal tepkilerle oluşturulan bilgilerin hızla yayılması ve geleneksel medyanın bilgi ve haber üretim tarzının yeni medya anlatım biçimlerine benzemesi (örneğin, gazetelerin çevrimiçi baskılarında okuyucu yorumlarına izin veren haber ve yazı formatları gibi etkileşime ve geri bildirimle açık olması) “kırılgan ve büyük ölçüde korumasız, hatta seslerini duyurma, örgütlenme, protesto etme ve dayanışma imkânlarından neredeyse tamamen yoksun olan, susturulmuş mültecilerin” toplumsal kabulünü zorlaştırmakta ve ayrımcı söylemlerin hedefi haline gelmelerini kolaylaştırmaktadır (Doğanay ve Çoban Keneş,

2016: 149). Bu olayların en büyük etkisinin çocuklar üzerinde olduğuna, çocukların toplumsal uyumuna ve okul/egitim hayatına etkisinin kanıksanmayacak derecede yüksek olduğuna yapılan vurgu önemlidir (Kurter, 2017: 7-8). Sonuç olarak bu çalışmalar mültecilerin entegrasyonu için medyanın mevcut olumsuz habercilik pratiklerini ciddi olarak gözden geçirmesi, haber dilini ve söylemini Türkiye’de kalıcı olacakları kesin olan milyonlarca Suriyelinin uyumunu ve Türkiyeli yurttaşların da onları kabul etmelerini kolaylaştırmasına aracılık edecek şekilde yapılandırması gerekliliğini bir sorun olarak ortaya koymaktadır.

Medya sadece yerli vatandaşlar açısından değil Suriyeli mültecilerin sosyal entegrasyonu, bilgiye erişimi, kültürel ifade ve demokratik katılımları için de hayati öneme sahiptir. Aynı yerde yaşayan farklı toplulukların medya ile nasıl hemhal olduklarına dair çalışmalar bu noktada önemlidir. Nitekim Gökhan Gökgöz’ün (2023) “Göç ve Medya: Gaziantep’teki Suriyeli Göçmen Üniversite Öğrencilerinin Suriye Medyasına İlişkin Eğilimleri” başlıklı çalışmasının verileri bu kapsamda yol göstericidir. Gökgöz’ün çalışması “Türkiye medyasında hâkim olan ve Suriyeli göçmenleri bir tür fazlalık olarak gören temsil biçiminin, göçmen gençlerin bakışını bir potansiyel olarak Suriye medyasına çevirmekle birlikte bunun büyük oranda edime dönüşmediği ve Suriye medyasına dönük göçmen ilgisinin yoğun olmadığı”nı göstermektedir. Çalışmada göçmen izleyicilerin medya motivasyonu açısından iki hat ortaya çıkmıştır. İlki Suriyeli göçmenler bir yandan medya etkisine kendini tamamen kapatmakta bir yandan da Suriye’de geride kalanlarla medya aracılığıyla bağ kurmaktadır (Gökgöz, 2023: 69). Suriyeli gençlerin kendini medyanın olumsuz etkisine kapattığını göstermesi çarpıcı bir sonuçtur. Dolayısıyla toplumsal kabul ve entegrasyon açısından medya dilini ve söylemini değiştirecek bir politika benimsemedikçe Suriyeli göçmenler açısından yok hükmünde görünmektedir. Suriyelilere yönelik dışlayıcı, kışkırtıcı, olumsuz medya temsilleri, Suriyelilerin kabulüne ve entegrasyonuna katkı sağlamadığı gibi Suriyelilerin kendini Türkiye medyasına kapatmasına ve Türkiyeli medya izleyicilerinin de Suriyelileri dışlanan, istenmeyen ve gönderilmek istenenler olarak zihinsel haritalarına kodlamalarına yol açıyor görünmektedir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki 14 yıllık varlığı, siyaset, ekonomi ve toplumsal yaşam üzerinde önemli etkiler yaratmış ve bu durum akademik alanda geniş bir tartışma zemini oluşturmuştur. Özellikle iletişim araştırmaları bağlamında, Suriyeli sığınmacıların iç siyasi gelişmelerle nasıl ilişkilendirildiği ve Türkiye medyasında nasıl çerçevelendiği ulusal ve uluslararası birçok çalışmanın konusu olmuştur. Bu kapsamda, mülteci temsillerinin siyasi

partiler, seçim dinamikleri ve medya söylemleriyle nasıl şekillendiğini inceleyen çalışmalar, göç olgusunun güvenlikleştirilmesi ve toplumsal algılar üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Nitekim 2024 yılında da bu konular üzerine çeşitli akademik çalışmalar gerçekleştirilmiş ve mülteci siyasetinin Türkiye’deki seçim süreçlerine etkisi farklı açılardan ele alınmıştır. Börklüoğlu ve Şahin (2024) tarafından yayımlanan *Syrian Asylum Seekers as Political Factors and Their Effects on Local Politics* başlıklı çalışma, Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki yerel siyasete etkisini analiz etmektedir. Özellikle mültecilerin yoğun olarak yaşadığı 12 ilde yapılan incelemeler, seçmen tercihleri ve siyasi partilerin mültecilere yönelik söylemlerinin ideolojik çerçevede şekillendiğini göstermektedir. 2014 ve 2019 yerel seçimlerinde, mülteci karşıtı söylemler bazı bölgelerde oy kaymalarına yol açmış olsa da, genel anlamda seçmenlerin ideolojik bağlılıklarının belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, mültecilerin seçimlerde önemli bir tartışma konusu olmasına rağmen, doğrudan oy davranışını büyük ölçüde değiştirmedeğini öne sürmektedir (Börklüoğlu ve Şahin, 2024: 692-697).

Secen, Al ve Arslan (2024) tarafından yayımlanan *Electoral Dynamics, New Nationalisms, and Party Positions on Syrian Refugees in Turkey* başlıklı çalışma, Türkiye’deki milliyetçi partilerin Suriyeli mültecilere yönelik farklı yaklaşımlarını incelemektedir. Çalışmada, MHP, İYİ Parti ve Zafer Partisi gibi milliyetçi partilerin Twitter paylaşımları ve parti manifestoları analiz edilmiştir. Bulgular, MHP’nin Cumhur İttifakı kapsamında AKP ile uyumlu bir politika benimsediğini, mültecilerin geri dönüşünü “güvenlik sağlandığında ve gönüllü olarak” gerçekleşmesi gerektiği yönünde bir söylem geliştirdiğini göstermektedir. İYİ Parti ise, mültecilerin Suriye yönetimiyle müzakere edilerek geri gönderilmesi gerektiğini savunmuş, Zafer Partisi ise zorunlu geri dönüşü destekleyen en sert söylemi benimsemiştir. Araştırma, 2023 seçimleri öncesinde AKP’nin söylemini değiştirerek “gönüllü geri dönüş” temasına daha fazla vurgu yaptığını, ancak radikal bir mülteci karşıtı politika benimsemekten kaçındığını ortaya koymaktadır. Bu söylem değişimi, hem kamuoyundaki artan tepkilere hem de muhalefetin konuyu daha agresif bir şekilde gündeme getirmesine bir yanıt olarak değerlendirilmektedir (Secen vd., 2024: 24-25).

Seçimler ve politik söylemi ele alan yakın dönemde yapılmış önemli bir çalışma da Canan Çetin ve Melike Gürelli (2024) tarafından yayımlanan *Narratives of Securitization: Media Portrayals of Refugees in Türkiye During Election Periods* başlıklı çalışmadır. Çalışmada, mültecilerin medya

temsillerinin seçim süreçlerinde nasıl değiştiği ve güvenlikleştirme söylemlerinin nasıl kullanıldığı incelenmektedir. Araştırma, 2014-2023 arasındaki yedi seçim döneminde, *Hürriyet*, *Habertürk* ve TRT gibi medya kuruluşlarında yayımlanan 12794 haberi analiz ederek, mülteci konusunun nasıl çerçvelendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde mültecilerin medya söylemlerinde daha fazla güvenlikleştirildiği tespit edilmiştir. Haberlerin %21’inde suç teması öne çıkarken, “kaçakçılık” ve “yakalandı” gibi alt başlıkların sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu söylemler, seçim dönemlerinde belirgin şekilde artış göstermiş, özellikle *Hürriyet* ve *Habertürk* gibi tecimsel anaakım gazetelerin suç temalarını daha yoğun işlediği, TRT gibi devlet-iktidar-AKP kontrolündeki medyanın ise daha kontrollü ve resmi bir dil benimsediği belirlenmiştir. 2023 seçimleri sürecinde, AKP’nin mülteci söyleminde daha temkinli bir dil kullanarak, bir yandan Cumhuriyet İttifakı’nı korurken, diğer yandan kamuoyundaki mülteci karşıtı eğilimleri dengelemeye çalıştığı sonucuna varılmıştır (Çetin ve Güreli, 2024: 84-86).

2024 yılında yapılan bu üç çalışma birlikte değerlendirildiğinde, Suriyeli mültecilerin Türkiye’de seçim dinamikleri üzerindeki etkisinin farklı katmanları olduğu görülmektedir. Yerel seçimlerde mültecilerle ilgili tartışmaların belirli bölgelerde seçim sonuçlarını etkileyebildiği ancak genel seçmen davranışında radikal değişikliklere yol açmadığı anlaşılmaktadır. Milliyetçi partilerin farklılaşan söylemleri, seçim stratejileriyle şekillenirken, medya bu söylemlerin yaygınlaştırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde mülteci meselesinin güvenlikleştirilmesi, hem siyasi partiler hem de medya tarafından seçmen algısını etkileme aracı olarak kullanılmaktadır. Seçim ittifakları ve değişen kamuoyu baskıları, siyasi partilerin mültecilere yönelik söylemlerinde stratejik değişimlere yol açarken, medya söylemleri bu süreçleri destekleyici veya yönlendirici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Yukarıdaki çalışmaların verileri ülkemizdeki Suriyelilerin anaakım gazetelerde nasıl yer aldığının hala önemli bir sorunsal olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda makalede; son genel seçim ve yerel seçim sürecini odağına alan 1 Mart 2023 ile 1 Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye’de en fazla tıklanma sayısına sahip *Sabah*, *Hürriyet* ve *Sözcü’nün* çevrimiçi platformlarında yayımlanan haberlerinde iktidarın da değişen söyleminin etkisinde Suriyeli sığınmacıların hangi bağlamda nasıl yer aldığını, medyanın mültecilerin “geri gönderilmesi gereken fazlalık” olarak gören politik söyleme eklenip eklenmediği, nasıl eklenmediği ortaya

konulacaktır. Ayrıca medyanın mültecilerin sosyal, kültürel ve ekonomik alanlara dair haberlerdeki söyleminin mültecilerin uyumu ve entegrasyonu konusunda yaşanan sorunlarla nasıl ve ne ölçüde ilişkilendiği, mültecilerin toplumsal uyumları ve kabulleri konusundaki önceliklerinin medyada nasıl çerçevelendiği; medyanın haberlerinin bizzat mültecilerin kabulü ve uyumu açısından bir engel teşkil edip etmediği (ayrımcı ve eksik/yanlış bilgi içeren haberlerin medyada ne ölçüde yer bulduğunu); bu haberlerde mültecilerin entegrasyonunda karşı karşıya kaldığı hak ihlallerinin, dışlanma, ayrımcılık vb. pratiklerinin ne ölçüde yer aldığı; mültecilerin eğitim, ekonomik ve toplumsal entegrasyonu ile ilgili sorunların çözümüne dair bir perspektifin medyada ne kadar yer bulduğu Suriyelileri konu edinen haber ve köşe yazıları üzerinden ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bu amaç doğrultusunda, iki kritik seçim döneminde ve iktidarın değişen Suriyeli söylemi sonrasında iktidara yakın ve iktidar karşıtı ana akım medyanın haber yapma pratiği ve sığınmacılara yönelik politik ve toplumsal tartışmaları nasıl haberleştirdikleri betimsel olarak analiz edilerek öne çıkan temalar ve alt temalar yorumlanacaktır.

Bu çalışma, Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki seçim süreçlerindeki rolünü ele alan araştırmalar arasında, 2023 genel ve yerel seçimlerini birlikte değerlendirmesiyle farklılaşmaktadır. Özellikle AKP’nin uzun yıllar sürdürdüğü açık kapı politikasından, seçim sürecinde “onurlu geri dönüş” söylemine geçişi ele alarak, mülteci politikasının söylemsel dönüşümünü incelemektedir. Ayrıca, 2023 seçimlerinin AKP için ilk kez ciddi bir oy kaybı riski oluşturduğu bir bağlamda, bu söylem değişikliğinin siyasi dinamiklerle ilişkisini tartışmaktadır. Böylece, iktidar partisinin seçim stratejileri doğrultusunda mülteci söylemlerinde nasıl bir dönüşüm yaşandığını değerlendirmesi açısından literatüre katkı sunmaktadır.

Siyaset, Medya ve Seçim Sürecinde “Suriyeli Sorunu”

1 Mart 2023 ve 1 Mart 2024 tarihleri arasındaki bir yıllık süreçte tarama yapılan üç gazetede Suriyelileri konu edinen 68 haber ve 9 köşe yazısı tespit edilmiştir. Bu sayıların 34’ü iktidara muhalif konumda olan *Sözcü*’den, 27’si iktidara daha yakın bir çizgide olan *Hürriyet*’ten, 16’sı da iktidar ile organik bağları olan *Sabah*’tan tespit edilmiştir. Haber ve köşe yazıları öne çıkan ana temalarına göre tasnif edilmiş, birden fazla temaya girebilecek haberlerde belirgin olan tema tercih edilmiş ve çoklu kodlama yapılmamıştır. Üç gazeteden tespit edilen haberlerin temalarına ve sayılarına ilişkin veriler aşağıda yer alan *Tablo 2*’de gösterilmektedir.

Gazeteler				
Ana temalar	Sabah	Hürriyet	Sözcü	Toplam
Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele	6	14	2	22
Göçmen Politikaları	4	7	6	17
Toplumsal Kaygı ve Sorunlar	-	3	10	13
İktidar Eleştirisi	-	-	10	10
Uluslararası İlişkiler ve Mülteci Sorunu	-	3	6	9
Muhalefet Eleştirisi	6	-	-	6
Toplam	16	27	34	77

Tablo 2: 1 Mart 2023-1 Mart 2024 tarihleri arasında Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Haberlerin Gazetelere Göre Tematik Dağılımı

“Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele” ve “Göçmen Politikaları” her üç gazetenin de ortak temasıdır ve haberlerin ağırlığı bu temalar altında toplanmıştır. Özellikle de *Hürriyet*’te 27 haber içinde “Göçmen kaçakçılığıyla mücadele” temasının 14 kez kodlanabilmesi iki seçim sürecinde Suriyeli sığınmacılarla ilgili meselenin neredeyse göçmen/insan kaçakçılığına indirgenmiş olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu, Çetin ve Gürelli’nin (2024) yukarıda anılan çalışmalarında ortaya konulan, “Suriyeli mültecilerin özellikle suç ve güvenlik temalarıyla ilişkilendirilerek medyada temsil edildiği” tespitini desteklemektedir. Ayrıca bu haberlerde suç ve güvenlik temalarının analitik bir çerçevede ele alınmadığı, yalnızca Suriyelilerin kriminalize edildiği de görülmektedir. Bu durum, medya söylemlerinde mültecilerin güvenlik tehdidi olarak çerçevelenmesiyle ilgili eleştirel bir tartışma yürütmek yerine, göçmen karşıtı algıyı pekiştiren bir temsil biçiminin baskın olduğunu göstermektedir. *Sabah*’ta diğer gazetelerde olmayan “Muhalefet eleştirisi” teması “Göçmen kaçakçılığıyla mücadele” teması gibi 6 kez kodlanmıştır. “Muhalefet eleştirisi” teması altında yer alan haberler *Tablo 2*’den de takip edilebileceği gibi Suriyeli mülteciler üzerinden “algı operasyonları, kirli provokasyonlar, nefret suçları” yapmakla suçlanan medya ve muhalefet partilerine yönelik haberlerle ilgilidir ve bu tema daha önce de vurgulandığı gibi sadece *Sabah*’ta tespit edilebilmiştir. Bu temanın varlığı gazetenin ve iktidarın ideolojik duruşlarının ve çıkarlarının ortaklığının işareti olarak da okunabilir. Tabloda dikkat çeken bir başka nokta da hükümete eleştirel bir konumda olan *Sözcü*’de bu defa diğer iki gazetede olmayan “İktidar eleştirisi” temasının yer almasıdır. 34 haber içerisinde 10 haber bu tema altında, 10 haber de “Toplumsal Kaygı ve Sorunlar” teması altında yer almıştır. Bu iki temanın 20 haberle ağırlıkta olması *Sözcü*’nün Suriyeli sığınmacılarla ilgili hak odaklı bir habercilik anlayışından ziyade Suriyeli sığınmacılarla ilgili

sorunları hükümeti eleştirmenin aracı olarak ele almasıyla ilişkili olarak görülmektedir. Bu açıdan *Sabah*'ta hükümet yandaşlığı açısından yer alan Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberler, *Sözcü*'de ise hükümeti eleştirmek için yer almış görünmektedir.

Çalışmanın bundan sonra gelen kısmında, 13 yılın sonuna denk gelen iki seçim atmosferinde ve iktidarın da Suriyeli sığınmacıları göndermek konusundaki resmi beyanından sonra her bir gazetede yer alan haberlerin başlıkları, haberlerin türü, teması, tarihi ayrıntılı olarak verilerek Suriyelilerin hangi bağlamda nasıl yer aldığına, gazetelerin politik söyleme eklemlenip eklemlenmediğine, özellikle de toplumsal kabul ve uyum açısından sığınmacılara dair medyanın nasıl bir konumda olduğuna haberler üzerinden daha yakından bakılacaktır. *Sabah*'ta yer alan haber ve köşe yazılarında öne çıkan ana temalar *Tablo 3*'te gösterilmektedir:

Suriyeli sığınmacılarla ilgili olarak *Sabah*'ta tespit edilen ilk tema “Göçmen Politikaları”dır. Bu tema içerisine; göçmenlerin entegrasyonu, geri gönderilmeleri, göçmenlerle ilgili ittifak politikalarını konu edinen haberler alınmıştır. Bu kapsamda dört haber ve bir köşe yazısı vardır. Bunlardan sadece ikisi entegrasyon ile ilgili olarak değerlendirilmiştir. Yukarıdaki tabloda yer alan birinci sıradaki “Biri Türk biri Suriyeli diğeri İranlı: Frankfurt üç göçmene emanet” başlıklı haber ile beşinci sırada yer alan “Şehirler ve Göçmenler” başlıklı köşe yazısı entegrasyon kapsamına giren politikalarla ilgilidir. Her iki haber metni yakından bakıldığında bize ne söylemektedir?

Haberin ana teması, göçmenlerin Frankfurt'ta önemli siyasi pozisyonlara seçilmesi ve bu durumun toplumsal ve politik önemi üzerinedir. Bu tema, çeşitliliğin, entegrasyonun ve toplumsal değişimin olumlu bir örneği olarak sunulmuştur. Haber, göçmenlerin kariyer yolculukları, karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelmeleriyle ilişkili olan bir şematik düzen içinde verilmiştir. Bu şematik yapı ile haberin takipçilerine, göçmenlerin siyasi başarılarına ulaşma sürecinde nelerle karşılaştıkları, nasıl mücadele ettikleri ve başarıya nasıl ulaştıklarına dair bir perspektif sunulmuştur. Haberin genel anlatısı, göçmenlerin kendi toplulukları ve genel toplum içindeki rolü üzerine kuruludur. Bu anlatı, göçmenlerin sadece kendi topluluklarının değil, genel olarak toplumun refahına katkıda bulunabilecek bireyler olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Haber, başlangıçta genel bir durum sunumuyla başlamakta (göçmenlerin siyasi başarıları), ardından kişisel hikâyeler ve mücadeleler üzerine detaylarla devam etmekte, başarının toplumsal ve politik etkileriyle sonuçlanmaktadır.

SABAH GAZETESİ HABERLERİ				
Haber No	Tarih	Haber Başlığı	Ana Tema	Tür
1	28.03.2023	Biri Türk biri Suriyeli diğeri İranlı: Frankfurt üç göçmene emanet	Göçmen Politikaları	Haber
2	13.08.2023	Eve dönüşte kazan kazan dönemi! Başkan Erdoğan talimat verdi: Sığınmacılara Halep modeli		
3	24.05.2023	Cumhurbaşkanı Erdoğan duyurmuştu! 1 milyon Suriyeli dönüş için proje hazır		
4	6. 01.2024	Şehirler ve Göçmenler		Köşe yazısı
5	3.04. 2023	FOX TV'nin yalan haberi parodi çıktı! Algi operasyonu alay konusu oldu	Muhalefet Eleştirisi	Haber
6	24.05.2023	Ümit Özdağ iç savaş çıkarır dediği Kılıçdaroğlu ile ortak oldu! 7'li masaya girişini büyük bir yalanla taçlandırdı!		
7	24.08.2023	Suriyeli taklidi ile algı yarattı: Kirli provokasyona muhaliflerden destek!		
8	23.09.2023	Sosyal medyada nefret operasyonunda 8 tutuklama: Emniyet 27 hesap yöneticisi tespit etti		
9	17.10.2023	İsrail'in yanında saf tuttular! Zafer Partili Akçay 'katliam' ordusuna katıldı!		
10	20.10.2023	Ajans Muhbir editörü hakkında şok detaylar: Ankara'daki sokak olayları öncesi Güvenpark'ta röportaj yapmışlar		

11	6 .01.2024	Göçmen kaçakçılarına çok ağır darbe	G ö ç m e n Kaçakçılığıyla Mücadele	Haber
12	16.01.2024	Göçmen kaçakçılığı çetesine operasyon: 5 tutuklama		
13	22.01.2024	Gözaltına alınan 4 göçmen kaçakçısından 2'si tutuklandı		
14	23.01.2024	Antalya'da 'ceset' devriyesi: Emniyet Müdürü Çevik açıklama yaptı		
15	24.02.2024	Bakan Yerlikaya duyurdu! Göçmen kaçakçılarına operasyon: 10 bin şüpheli yakalandı		
16	1.03.2024	Bursa'da 30 kaçak göçmen yakalandı		

Tablo 3: 1 Mart 2023-1 Mart 2024 tarihleri arasında *Sabah*'ta yer alan Suriyeli Sığınmacı Haberleri

Haberde, göçmen politikacıların başarılarını vurgulayan pozitif yüklü kelimeler kullanılmıştır (örn. “kazanma”, “başarı”, “emanet”). Bu, göçmenlerin siyasi arenadaki yükselişinin olumlu bir şekilde temsil edilmesine aracılık etmekte ve ayrıca, “çeşitlilik”, “kapsayıcılık” gibi kavramların varlığı toplumun genişleyen sosyal değerlerine de işaret etmektedir. Haber metninde, göçmen politikacıların genel olarak özne pozisyonunda yer aldıkları, onlara aktif bir rol atfedildiği ve böylece etkin pozisyonda olduklarını anlamamıza yarayan aktif cümleler kullanılmıştır. Örneğin, “Mike Josef kazandı” ifadesi bunlardan biridir ve burada Josef’in başarısı dolaysız bir şekilde onun kendisine bağlanarak, onun etkin bir aktör olduğuna aracılık edilmektedir. Frankfurt’taki göçmen kökenli politikacıların başarı hikayesi, retorik sorular (“Göçmen kökenlilerin liderlik rollerine yükselmesi, toplumsal çeşitliliğin gücünü nasıl gösteriyor?”), tekrar (“Çeşitlilik, çeşitlilik, çeşitlilik - şehrimizin başarısının anahtarı”), metafor (“Bu politikacılar, şehrin kültürel dokusuna yeni renkler ekleyen canlı fırça darbeleri gibidir”) ve hikayeleştirme (“4 yaşında ailesiyle birlikte savaştan kaçan Mike, bugün şehrin liderlerinden biri”) gibi retorik unsurlar kullanılarak anlatılmıştır. Bu teknikler, okuyuculara göçmenlerin topluma ve siyasete katkılarının değerini vurgulamaya, çeşitlilik ve entegrasyonun önemine dikkat çekmeye aracılık eden retorik unsurlardır.

Türkiye ile ilgili olmamakla birlikte bu haber, göçmenlere imkân verildiğinde,

entegrasyon sağlandığında onların ülkenin yönetimi için seçilen, aranan konumda olabileceklerine işaret etmektedir.

İbrahim Efe'nin *Şehirler ve Göçmenler* başlıklı köşe yazısı ise entegrasyonu doğrudan konu eden tek metindir. Yazıda göçmenler için şehirlerin yeni başlangıç noktaları olduğu ve bu sürecin karmaşık sosyal, ekonomik ve kültürel dinamikleri içerdiği vurgulanıyor. Yerel yönetimlerin, göçmenleri topluma entegre etme ve onlara hizmet sunma kapasitesi ele alınıyor. İbrahim Efe yazısında şöyle demektedir:

Küçük şehirlerde yaşanan göçmen nüfusu artışı, yerel toplulukların direncini sınıyor. Bu nedenle söz konusu şehirlerde yerel halkın endişelerini anlamak ve çözüm odaklı politikalar geliştirmek önemli. Ayrıca göçmenlere yönelik eğitim ve bilinçlendirme programlarının benzerleri yerel halkın katılımıyla da yapılmalı ve bu sayede toplum içinde hoşgörü ve anlayışın artırılması hedeflenmeli.

Seçim dönemlerinde göçmenlere dair ortaya çıkan sorunlar, siyaset gündeminde önemli bir yer tutuyor. Ancak bu dönemlerde, etkili ve uzun vadeli çözümlerden ziyade siyasi kazanım hedefiyle ve popülist söylemlere dayalı vaatlerle hareket etmek, toplumsal bir ayrışmaya neden oluyor. Şehirler, göçmenleri sadece bir sorun olarak görmemeli ve politikalarını buna göre şekillendirmeli. (Efe, 2024)

Efe, küçük şehirlerde artan göçmen nüfusun yerel topluluklar üzerindeki etkilerine odaklanmakta, bu etkilerin getireceği olumsuzlukları olumluya çevirmek için halkın endişelerini anlamak ve bu endişelere yanıt vermek için eğitim ve bilinçlendirme programlarıyla hem göçmenlere hem de yerel halka yönelik kapsayıcı politikalar geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Özellikle de seçim dönemlerinde göçmenlere dair sorunların siyasi malzeme olarak kullanılmasının ve popülist söylemlerin toplumsal ayrışmaya yol açabileceği eleştirisiyle, siyasi liderler ve politika yapıcıların uzun vadeli ve etkili çözümler üretmesi gerektiğinin altını çiziyor. Bu bağlamda, metin göçmenlerin sadece bir sorun olarak değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğün ve dayanışmanın parçası olarak görülmesi gerektiğini savunması anlamında *Sabah*'ta entegrasyonu ele alan tek metindir.

Öte yandan *göçmen politikaları* teması altında yer alan ve resmi düzlemde birincil kaynaklardan yapılan açıklamaların yer aldığı iki ve üç nolu satırdaki haberler AKP'nin Suriyelileri gönderme planlarını ilk kez kamuoyuna sunması açısından dikkat çekicidir. Cumhurbaşkanı ve AKP genel başkanı olarak Recep Tayyip Erdoğan 14 Mayıs 2023 genel seçimlerinin hemen

öncesinde ana muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun "iktidara gelirsek Suriyelileri göndereceğiz" açıklamasına karşı 15 Mart 2022 tarihli konuşmasında⁹ "Biz görevde olduğumuz sürece göndermeyeceğiz" demiştir. Ancak genel seçimlere 11 gün kala Cumhurbaşkanı Erdoğan bu açıklamayla çelişkili bir şekilde 3 Mayıs 2023 tarihli konuşmasında¹⁰ "1 milyon Suriyelinin geri dönüşü için proje hazırlıyoruz" açıklamasında bulunmuştur. 14 Mayıs 2023 genel seçimlerine giderken Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 1 milyon Suriyeli sığınmacının geri dönüşünü destekleyen proje duyurusuna dair bu haberler, AKP'nin Suriyeli sığınmacılar konusundaki politikasının açıkça ortaya konulması, Suriyelilerin resmi düzlemde gönderileceğinin duyurulması ve kamuoyu algısının yönlendirilmesi açısından dikkat çekicidir. Nitekim bu açıklama ile birlikte artık iktidar partisi de muhalefet partileri gibi seçmene Suriyelileri göndereceği mesajını vermeye başlamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 1 milyon Suriyeli sığınmacının dönüşünü destekleyen projeyi duyurmasına dayanan bu haberler iktidar kanadının Suriyeli sığınmacılara yönelik politikasının seçimlere çok az bir zaman kala değiştirdiğini, kabul ve uyumdan ziyade geri gönderme politikasına dönüştüğünün işareti olarak okunmuştur. Haberlerde "Ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin ülkemiz tarafından terörden arındırılan Suriye'nin Kuzeyi operasyon bölgelerine" gönderileceğine dair açıklamaya yer verilmekte, "bütünleşik bir yaklaşım ile hem konut alanlarının inşası hem de istihdam alanlarının arttırılmasına yönelik Organize Sanayi Bölgeleri"nde yapılan konutlardan ve çeşitli amaçlarla kullanılacak inşaatlardan söz edilmektedir.

Haberlerde ayrıca "sığınmacıların geri gönderilmesi için Halep Modeli uygulanacağından bahsedilmekte "Bu modele göre güvenli bölgelerde işletmeler açılacak, eve dönene iş imkânı sağlanacak... Halep'in merkez alınarak, sosyal ve ticari hayatın canlandırılması yoluyla Türkiye'de yaşayan yüz binlerce Suriyeli ülkelerine geri dönecek." denilmektedir (2 ve 3 nolu haberler).

Her iki haberde de Türkiye'nin sığınmacı sorununa çözüm bulma ve bölgesel istikrarı sağlama çabaları ön plana çıkarılmakla birlikte, geri dönüşlerin nasıl gerçekleştirileceği, sığınmacıların karşılaşılabileceği zorluklar ve entegrasyon süreçleri gibi konularda detay verilmemektedir. Geri gönderilmesi planlanan 1 milyon Suriyeli sayısına ulaşmak için geri gönderme politikalarının nasıl olacağına dair ayrıntıya yer verilmemesi, gönderilecek sığınmacıların zorla mı, kurayla mı, gönüllülük esasına dayalı olarak mı gönderileceği bilgisinin olmaması Suriyeli sığınmacılar açısından da endişe vericidir. Bu açıdan, haber içeriğinin esasen Türkiye'de 13 yıldır yaşamakta olan üç milyonu

54 Çoban Keneş H (2025). Oy Verme Kutularından Sınır Kapılarına: Türkiye'nin Seçimleri ve Suriyeli Mültecilere Yönelik AKP'nin Değişen Tutumuna Medyadan Bakmak. *Mülkiye Dergisi*, 49(1), 34-74.

aşan sığınmacının böyle bir haber karşısında kültürel, politik, ekonomik açıdan entegre olma çabalarına, niyetlerine nasıl etki edeceği, daha da önemlisi Suriyelilere yönelik ayrımcı, ırkçı muamelelere nasıl yansıtacağı düşündürücüdür.

Sabah'taki ikinci tema "Muhalefet Eleştirisi" olarak belirlenmiştir. Bu tema sadece *Sabah*'ta tespit edilebilmiştir. Bu tema altında yer alan 5 haber muhalefetin ve iktidara eleştirel bakan medyanın Suriyeli sığınmacılara dair olumsuz, 'dışlayıcı' düşünce ve davranışlarını konu edinmektedir. Haberlerde genel olarak Suriyeliler üzerinden iktidara muhalif olan kesimlerin 'gerçek olmayan bilgileri dolaşıma sokması, manipülasyonlar yaparak toplumsal huzursuzluğa yol açmaları' eleştirilmektedir.

Son tema ise sığınmacıların 'kaçak, kaçakçılık, tutuklanma, çete, operasyon, komplo, suç' sözcükleri ile birlikte haberleştirildiği ve genel olarak olumsuz bağlam içinde yer aldığı haberlerdir. 14 Mayıs genel ve 31 Mart 2024 yerel seçimlerini içine alan süreçte hükümeti destekleyici haberler yapan *Sabah*'ta Suriyelileri konu edinen 16 haberin ağırlığının kaçak göçmenlere ve göçmen kaçakçılara dair haberlerden oluşması (6 haber) Suriyeli sığınmacılarla ilgili sorunun ağırlıkla kaçakçılar ve kaçak göçmenler olarak gösterilmesine ve iktidarın bu sorunların üzerine 'kararlılıkla' gittiği şeklindeki anlam çerçevesinin oluşmasına aracılık etmektedir. Oysa bu haberlerde sınır güvenliği, mülteci politikaları vb. ile insan kaçakçılığı arasındaki ilişkiler, kaçakçılığa neden olan koşullar arasında bir bağlantı kurulmamakta, sorunları doğuran kaynağa işaret edilmemekte ve sanki kendiliğinden ortaya çıkmış adli bir suç-sorun olarak insan-göçmen kaçakçılığından bahsedilmektedir. Nitekim İbrahim Efe'nin yukarıda yer verilen aynı gazetede köşe yazısında vurguladığı gibi kalıcı çözümler üreten politikalar yapılmalı, entegrasyona ağırlık verilerek sığınmacıların uyumları sağlanmalıdır. Aksi takdirde kaçak yollarla Avrupa'ya gitmek isteyen Suriyeli mülteciler için, Türkiye bir ara durak olarak, geçici bir mekân olarak görülmeye devam edilecektir. Böylece Türkiye'yi basamak olarak gören Suriyelilerin de, onları para kazanmanın yolu olarak gören insan kaçakçılarının da yasa dışı yollara başvurarak suçla ilişkilkenmeleri kolaylıkla devam edecektir. Nitekim her üç gazetede de *göçmen kaçakçılığı* ve bununla mücadele hem ortak bir tema olarak belirmiş hem de *Hürriyet* ve *Sabah*'ta en çok haberin yer aldığı tema olarak ortaya çıkmıştır.

Özetle denilebilir ki seçim atmosferinin yaşandığı son bir yıl içinde *Sabah*'ta Suriyelileri konu edinen haberler Suriyelilerin gönderilmesine

dair politikalara, Suriyeliler üzerinden muhalefet eleştirisine ve göçmen kaçakçılığıyla mücadeleye dairdir. Bu haberlerde Suriyeli sığınmacıların milyonlarca sayıda oluşunun yarattığı toplumsal tepkileri azaltmaya ve seçime giderken muhalefetin Suriyeli sığınmacıları gönderme retoriği ile yarışır bir şekilde iktidarın da Suriyelileri gönderme isteğinin ve buna dair resmi olarak açıklanan politikaların haberlere konu olduğu görülmektedir.

İnceleme kapsamına alınan *Hürriyet*'te ise son bir yıllık süre içinde Suriyelilerle ilgili 27 haber tespit edilmiştir. Bu haberlerin tematik dağılımı *Tablo 4'* de yer almaktadır.

HÜRRİYET GAZETESİ HABERLERİ				
Haber No	Tarih	Haberin Başlığı	Haberin Ana Teması	Haberin Türü
1	05.04.2023	Suriyeli mülteci, belediye başkanı seçildi	Göçmen Politikaları	Haber
2	24.05.2023	Cumhurbaşkanı Erdoğan: 500 bin mülteci gönderdik		
3	30.07.2023	İstanbul'daki Suriyeliler için son gün 24 Eylül		
4	22.09.2023	İstanbul Valiliği'nden Suriyelilere son uyarı		
5	25.05.2023	Bakan Soylu: Türkiye'de şu anda 3 milyon 381 bin Suriyeli var		
6	25.05.2023	'500 bin Suriyeliyi gönderdik'		
7	21.05.2023	Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'ndan göçmen sorunuyla ilgili açıklama... 'Yol haritası hazırlıyoruz'		
8	24.09.2023	AB'de ipler gerildi... Almanya'da büyük kriz: Kaldıramayacak noktaya geldik	Uluslararası İlişkiler ve Mülteci Sorunu	Haber
9	31.01.2024	Suriye ile normalleşme güvence meselesine takıldı –S.Ergin		
10	24.05.2023	Çavuşoğlu'ndan Suriye cevabı: Çekilirsek oraya terör yerleşir-F. Çekirge		

11	23.01.2024	Antalya'da sahile vuran cesetlerin sırrı çözüldü... Yoksa insanlık mı battı	Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele	Haber
12	07.07.2023	Kaçak göçmen avını takip ettik... Plajda, garda, otobanda...		
13	31.01.2024	Bakan Yerlikaya rakamları paylaştı! Göçmen kaçakçılığına geçit yok		
14	28.01.2024	Osmaniye'de otomobilde biri bagajda, 6 kaçak göçmen yakalandı		
15	16.07.2023	Kaçak göçmen eve kapandı		
16	18.08.2023	Bu kadarı da pes! Balık istifi göçmen kaçakçılığı		
17	01.03.2024	İnegöl'de Suriye uyruklu 30 kaçak göçmen yakalandı		
18	21.01.2024	Antalya Valiliği'nden kıyıya vuran 6 cansız bedenle ilgili açıklama		
19	27.07.2023	Edirne'de kaçak göçmen operasyonu: 53 kişi yakalandı		
20	05.02.2024	Edirne'de Suriye uyruklu 2 kişi göçmen kaçakçılığı şüphesiyle tutuklandı		
21	07.10.2023	Şanlıurfa'da göçmen kaçakçılığı operasyonu: 5'i Rus, 39 kişi yakalandı		
22	28.02.2024	Tekirdağ'da 8 kaçak göçmen yakalandı - Son Dakika Tekirdağ Haberleri		
23	15.08.2023	Edirne'de göçmen kaçakçısı ve 22 göçmen yakalandı		
24	13.10.2023	Bursa'da kaçak göçmen operasyonu: Yakalanıp sınır dışı edildiler		
25	09.06.2023	Fransa'da vahşet! Parkta bıçakla çocuklara saldırdı	Toplumsal Kaygı ve Sorunlar	Haber
26	04.07.2023	Sağlık Bakanı Koca'dan 'Suriyeli doktor' ve 'kızamık salgını' iddiaları ile ilgili net açıklama		Köşe Yazısı
27	30.05.2023	Seçimin kaderini Suriyeliler mi belirledi F.Soybaş		

Tablo 4: 1 Mart 2023-1 Mart 2024 tarihleri arasında *Hürriyet*'te yer alan Suriyeli Sığınmacı Haberleri

Yukarıdaki tablodan da takip edilebileceği gibi haberlerin ağırlıklı temasını 14 haber ile *göçmen kaçakçılığı* oluşturmaktadır. 10 haber ve bir köşe yazısı *göçmen politikaları*, üç haber *Uluslararası İlişkiler ve Mülteci Sorunu*, iki haber ve bir köşe yazısı *toplumsal kaygılar ve sorunlar* teması altında kodlanmıştır.

Hürriyet'te yer alan 7 haber iktidar partisi yetkililerinin Suriyelileri gönderme planlarına dair açıklamalardan oluşmaktadır. AKP, bugüne kadar Suriyelileri göndermeyeceğini savunurken, seçim öncesinde stratejik bir manevrayla 'Suriyelileri göndereceğiz' söylemine yönelmiştir. Bu popülist yaklaşımı desteklemek amacıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "500 bin mülteci gönderdik" açıklaması, İstanbul'daki Suriyeliler için belirlenen süre ve Bakan Soylu'nun Türkiye'deki Suriyeli sayısına ilişkin beyanları, parti söylemindeki değişimi ortaya koymaktadır. Bu tür söylemler, toplumun Suriyeli mülteciler konusundaki hassasiyetlerine hitap ederek oy kazanma amacını taşımaktadır. Ayrıca, muhalefet partilerinin Suriyelileri gönderme vaatlerine karşılık vererek, seçmen kaybını önleme ve bu konuda avantaj sağlamalarını engelleme stratejisini de içermektedir. Öte yandan *Hürriyet*'in iktidar üyelerinin konuşmalarından alarak öne çıkardığı bu başlıklar, medya ile politik söylem arasındaki eklemlenmeye de işaret etmektedir. İktidar partisinin Suriyelileri göndereceğine dair açıklamalarının *Hürriyet*'te eleştirel bir süzgeçten geçirilmeden, doğrudan haberleştirilerek dolaşıma sokulması, kamuoyunda iktidarın söylemi doğrultusunda bir algının oluşmasına aracılık etmektedir. Bu durum, özellikle mevcut ekonomik ve sosyal sorunların kaynağı olarak Suriyelileri gören seçmenler nezdinde mültecilere yönelik önyargıların pekişmesine yol açmakta ve toplumsal gerilimleri derinleştirerek şiddet eylemlerinin artmasına zemin hazırlamaktadır.

Sabah'tan farklı olarak *Hürriyet*'te Suriyelilerin Türkiye'deki varlığı ile ilişkilendirilen sorunlara dair haberler nedeniyle *Toplumsal Kaygı ve Sorunlar* teması; sığınmacıların uluslararası boyutu, sınır güvenliği vb. boyutlarını ele alan yazılar dolayısıyla da *Uluslararası İlişkiler ve Mülteci Sorunu* temaları yer almaktadır. *Toplumsal Kaygı ve Sorunlar* teması altında yer alan üç haberde de Suriyeli sığınmacılar "bulaşıcı hastalıkla", "seçimlerin sonuçlarına olası etkileri" gibi sorunlarla ilişkilendirilmiştir. *Uluslararası İlişkiler ve Mülteci*

Sorunu teması iki köşe yazısı ve bir haber dolayısıyla belirlenmiştir. Köşe yazılarında entegrasyonla doğrudan ilişkilendirilebilecek tek haber ise *Saba'ta* yer verilmiş olan tablodaki bir nolu haberdir. Türkiye'yle ilgili olmayan "Suriyeli mülteci belediye başkanı oldu" başlıklı haber daha önce ayrıntılı olarak analiz edilen Almanya'da yaşayan bir mültecinin belediye başkanı olmasını konu edinmektedir. Bu anlamda *Hürriyet*'te Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerle ilgili eğitim, kültür, politika gibi alanlarda kabul ve entegrasyonla ilgili tek bir habere rastlanmamıştır aksine, Suriyelileri gönderme planlarına, kaçak göçmenlere ve kaçakçılıkla ilgili şebekelere dair Suriyelileri kriminalleştirmeye aracılık eden haberler yer almıştır. Nitekim *Toplumsal kaygı ve sorunlar* teması altında yer verilen bu türden haberlerin bir örneği olarak "Sağlık Bakanı Koca'dan 'Suriyeli doktor' ve 'kızamık salgını' iddiaları ile ilgili net açıklama" başlıklı *Hürriyet*'te yer alan haber aşağıda analiz edilmektedir. Haberin içeriği tamamıyla Suriyelileri kriminalleştirmeye aracılık eden iddialara Bakanlık düzeyinden yapılan açıklamadan oluşmaktadır.

Bu haber esasen Türkiye'de ırkçı-ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşasında sıklıkla kullanılan iki argümana karşı Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın açıklamalarına dayanmaktadır. İlk argüman, "Suriyelilerin işimizi elimizden aldı" iddiasıyla üretilen ırkçı-ayrımcı söylemlerle ve ikinci argüman ise "Suriyelilerin hastalık yaydığı" iddiasıyla dolaşıma sokulan ırkçı-ayrımcı söylemlerle ilgilidir. Bakan Koca'nın açıklamaları, "Suriyeli sağlık çalışanlarının Türkiye'deki istihdamına" ve "Türkiye'deki kızamık salgını iddiaları"na karşı bir savunma niteliğindedir. Koca, iddia edilen konulara karşı "hükümetin net olduğunu ve kontrolü ellerinde tuttukları"nı belirtmektedir. Haberde, açıklamaların yapıldığı bağlamın (uluslararası bir toplantı ve kabine toplantısı sonrası) bilgisi verilmekte ve ardından Bakan Koca'nın iddialara yanıtı sunulmaktadır. Ayrıca, haberin bilgi yapısı, hükümetin politikalarının ve eylemlerinin neden ve sonuç ilişkilerini vurgulayarak, hükümetin bu konudaki aktif tutumunu ve sorumluluk anlayışını ön plana çıkaracak şekilde kurgulanmıştır. Haberde, öncelikle hükümetin mevcut iddiaları dikkate aldığı, bu iddiaların gerçek olmaması için etkili tedbirler aldığı ve konuları yönetebildiğini gösteren bir anlatı kurulmuştur. Tek haber kaynağı olarak ise bakanın açıklamasına yer verilmiştir.

Bakan Koca'nın ifadelerinde yer alan "çarptılmak" ve "manidar" gibi terimler, mevcut iddiaların gerçeği yansıtmadığı ve kasıtlı olarak çarpıtıldığı yönünde bir ima taşımaktadır. Bakan'ın açıklamaları, açık ve doğrudan bir anlatım içeren, neden-sonuç ilişkilerini net bir biçimde ortaya koyan kurallı

cümle yapılarıyla sunulmuştur. Haberde, “Avrupa Birliği fonlarından” ve “göçmenlere sağlık hizmeti vererek” gibi ifadeler kullanılarak, hükümetin hem uluslararası destek aldığı hem de bu kaynakları etkin bir şekilde kullandığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, “aşıda yerleşme oranımız yükseliyor” gibi söylemlerle, hükümetin sağlık alanındaki başarılarına dikkat çekilmekte ve bu başarıların gelecekte de sürdürüleceği mesajı verilmektedir.

Türkiye’de yaşayan sığınmacıların sayısal yoğunluğu ve ülkede kalış sürelerinin uzunluğu göz önünde bulundurulduğunda, işgücü piyasasına katılımları, meslek edinmeleri ve toplumsal hayata entegrasyonları kaçınılmaz bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Sığınmacılar, iş yaşamına dâhil olmanın yanı sıra aile kurma, eğitim süreçlerine katılım ve gündelik sosyal yaşamda görünürlük açısından da toplumun farklı alanlarında yer almaktadır. Ancak, iktidar yetkililerinin açıklamalarına dayalı haber içeriklerinde, entegrasyon sürecine yönelik çabaların neredeyse kriminalize edildiği ve bu bağlamda iktidar temsilcilerinin de suçlama niteliğindeki iddialara karşı savunma pozisyonu aldığı görülmektedir. Bu çerçevede, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’nın açıklamalarında yer alan “sözlerimin çarpıtılarak” ifadesi, kendisinin yanlış anlaşıldığını ya da iddiaların gerçeği yansıtmadığını vurgulamaktadır. Bu söylem, açıklamanın daha en başında savunmacı bir pozisyon alındığını ve kamuoyuna yönelik bir düzeltme çabasının benimsendiğini göstermektedir. Dolayısıyla, medyada yer alan söylem ve haber dilinin, entegrasyon politikalarının toplumsal algı üzerindeki etkileri açısından dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bakan Koca’nın Suriyeli sağlık çalışanlarının Göçmen Sağlığı Merkezlerinde görev aldığını belirtmesi, Suriyeli sağlıkçıların Türkiye’nin sağlık sistemine entegre edildiğini ve bu entegrasyonun Avrupa Birliği fonları tarafından desteklendiğini gösterir. Bu açıklama, göçmen entegrasyonunun hem yerel topluluklar hem de uluslararası toplum tarafından desteklendiği bir çerçeveyi ortaya koyar. Ancak, açıklamanın bu entegrasyon sürecinin etkilerine, örneğin Türk sağlık sistemi üzerindeki etkisi veya Suriyeli sağlık çalışanlarının mesleki deneyimleri hakkında daha fazla bilgi vermemesi, konunun daha derinlemesine ele alınmadığını gösterir. Haberde dile getirilen iddiaların taraflarına yer verilmemesi, Suriyeli sağlık çalışanları, sağlık sektöründeki diğer çalışanlar veya göçmen hakları alanında faaliyet gösteren örgütler gibi diğer ilgili tarafların görüşlerine başvurulmamıştır. Bu durum, *Hürriyet*’in konunun diğer taraflarını görmezden geldiğine ve haber kaynağı olarak sadece iktidarın sözünü dolaşıma sokmayı tercih ettiği anlamına da gelmektedir.

Aşağıda *Tablo 5*'te yer verilen haberler ise *Sözcü*'den elde edilmiştir. İki seçim dönemini kapsayan son bir yıllık sürede Suriyeli mültecilerle ilgili en fazla haber *Sözcü* tarafından yapılmıştır. Konuya dair haberin çokluğu Suriyelilerin Türkiye'deki varlıklarının *Sözcü* tarafından haber değeri taşıdığını göstermekle birlikte bu haberlerin hangi bağlamda nasıl haberleştirildiği analize muhtaçtır. Nitekim *Sözcü*'de yer alan haberlerin neredeyse tamamında Suriyeliler ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal olumsuzluklarda aktör olarak ve/veya iktidarı eleştirmenin aracı olarak konumlandırılmaktadır. Bu açıdan *Sözcü*'nün sayısal olarak Suriyelileri konu edinen haberlerinin sayısal çokluğu bu haberlerin hak odaklı bir habercilik perspektifiyle yapıldığı anlamına gelmemektedir.

Haber No	Tarih	Haber Başlığı	Haberin Teması	Haber Türü
1	31.03.2023	Mezuniyet yalan diploma gerçek!	İktidar Eleştirisi	Haber
2	31.05.2023	Reuters Erdoğan'ın Suriyeli mülteci vaadiyle ilgili analiz yaptı		
3	10.07.2023	'Serhat şehrimiz Hatay'ı kaybedebiliriz'		
4	02.10.2023	AB'den Türkiye'ye tepki: Göçmen başına Erdoğan'a 4.7 milyon Euro ödedik		
5	02.10.2023	'Mülteci tehdidini konuşmak her vatanseverin görevidir!'		
6	30.08.2023	Suriyeli patrandan skandal işçi kıyımı		
7	04.01.2024	İzmir'de tartışılan anaokulu inşaatı durduruldu		
8	15.08.2023	Sınır dışı edilecek yabancı suçluları bırakmışlar!		Köşe Yazısı
9	27.09.2023	Mülteci çalıştırana ucuz kredi desteği!-M. Muratoğlu		
10	02.09.2023	Mültecilere alışın hutbesi - Murat Muratoğlu		
11	10.05.2023	AKP'li Ömer Çelik: Suriye ile liderler görüşmesi aşamasına yakınız	Göçmen Politikaları	Haber
12	13.07.2023	Kaçak göçmen açıklaması: Yakın zamanda...		
13	20.09.2023	İçişleri Bakanlığı duyurdu: Süre uzamayacak 24 Eylül son gün		
14	22.05.2023	Kurtulmuş: Onurlu geri dönüş... Özdağ: Gerekirse zorla...		
15	26.09.2023	Türk patrona Suriyeli işçi çalıştırma şartı		
16	16.12.2023	İçişleri Bakanı Yerlikaya: 238 bin 55 Suriyeli Türk vatandaşlığı kazandı		

17	7.10.2023	Suriye'den kaçak geçiş yapan 5'i Rus 39 kişi yakalandı	Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele	Haber
18	07.12.2023	Suriyeli 16 göçmen kaçakçısı yakalandı		
19	12.04.2023	Sinan Oğan: Fazla sayıda Suriyeli Iraklı Afganistanlı Pakistanlı seçmen tespit ettik	Toplumsal Kaygı ve Sorunlar	Haber
20	24.05.2023	Türkiye'deki Suriyeli sayısı açıklandı		
21	02.07.2023	Haber yapan gazeteciye Suriyeli davağı		
22	03.07.2023	Suriyeli gerginliği! Halk sokağa döküldü ortalık karıştı		
23	16.07.2023	Aydın'da Suriyeli gruplar kavga etti		
24	02.12.2023	Suriyeli gençler Türkiye'de yaşamaktan memnun Türkler değil		
25	15.09.2023	Suriyeli veli İstiklal Marşı paylaşımının ardından tutuklandı		
26	17.02.2024	Suriyeli 16 konsomatrise sınır dışı		
27	26.05.2023	Suriyeli cinci can çıkardı -İsmail Saymaz		Köşe Yazısı
28	27.05.2023	İyi düşün!-Deniz Zeyrek		
29	19.05.2023	Büyük yön değişimi: Esad Suudi Arabistan'a giderken Suriye'den 'mültecilerin dönüşü' açıklaması	Uluslararası İlişkiler Mülteci Sorunu	Haber
30	04.07.2023	Suriye ve Ürdün mültecilerin dönüşü için anlaştı		
31	23.09.2023	Almanya Türkiye'yle yeni mülteci anlaşması istiyor		
32	28.09.2023	AB'de gündem Türkiye: Mülteci anlaşması karşılığında 'Şengen vizesi' önerisi		
33	02.10.2023	Lübnan'da Suriyeli sığınmacı isyanı: 'Dayanılmaz boyuta ulaştı'		
34	23.08.2023	Birleşmiş Milletler'den Suriye çağrısı		

Tablo 5: 1 Mart 2023-1 Mart 2024 tarihleri arasında Sözcü'de yer alan Suriyeli Sığınmacı Haberleri

Sözcü'nün haberlerinde Suriyeli mülteciler üzerinden hem iktidar eleştirisi (10 haber), hem de Suriyelilere bitştirilen sorunlarla ilişkili haberler dolayısıyla toplumsal kaygılar ve sorunlar (10 haber) teması öne çıkmıştır. Esasen 34 haberin neredeyse tamamı Suriyelilerin Türkiye'deki varlığıyla

ilişkilendirilen ekonomik, kültürel, politik, toplumsal, sınır güvenliği gibi sorunlara dair haberlerden ve Suriyeli sığınmacı politikası nedeniyle hükümet eleştirisini içeren haberlerden oluşmaktadır. 34 haber içerisinde sadece *Suriyeli gençler, Türkiye’de yaşamaktan memnun, Türkler değil* başlıklı haber Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyumları açısından önemli bir araştırmanın bulgularından oluşmaktadır. Ancak haber başlığı ile öne çıkarılan anlam metnin içeriğiyle uyumsuzdur ve haberin başlığı biz-onlar karşıtlığına yol açacak şekilde bağlamından kopararak verilmiştir. Haber başlığının gerisi okunduğunda bu durum netleşmektedir. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği’nin desteğiyle gerçekleştirilen “Türkiye Göç ve Toplumsal Katılım” araştırması, alanında uzman beş akademisyen tarafından Suriyelilerin yoğun yaşadığı 16 ilde 1933 Türk 1427 Suriyeli ve 506 göçmen 2022 yılında yapılmıştır. Araştırmada Suriyeli gençlerde Türkiye’de yaşamaktan memnun olmayanların oranı düşük (%11.8), memnun olanların oranı (%88) olarak çıkmıştır. Türkiye’de yaşamaktan memnun olan Suriyeli gençlerin %61’i ise Türkiye’de kalıcı olarak yaşamayı düşünmektedir. Türkiyeli gençlerin memnuniyetsizlik oranı %48.8 olarak belirlenmiş ve gençlerin, %43.8’lik bir kesimi yurt dışında yaşamak istemektedir.

Savaş koşullarından kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin hayatta kalmaları ve bir yaşam kurmaları anlamında bulundukları ülkeden memnuniyet oranlarının yüksek çıkması anlaşılabilir. Aynı gerekçelerle olmasa bile Türkiyeli gençlerin de daha iyi bir yaşam kurmak için arayışta olmaları ve koşulları daha iyi olan bir ülkeye gitmeyi düşünmeleri bağlamında bulundukları ülkedeki yaşamlarından memnun olmadıklarını ifade etmeleri de anlaşılabilir. Farklı gerekçelerle ve farklı bağlamlarda ortaya çıkan oranların karşılaştırılarak Suriyeli ve Türkiyeli karşıtlığı kurmaya aracılık edecek şekilde başlığa taşımak yanıltıcıdır. Nitekim araştırmadan çıkan verilere yakından bakıldığında Türkiye’deki Suriyelilerin istihdam, ekonomik koşullar, gelir durumları, güvenlik ve sosyal entegrasyon açısından durumları iç açıcı görünmemektedir. Örneğin, yaş aralığı 0-17 olan Suriyeli çocukların üçte biri okula kayıtlı değildir. Okula devam etmeyen çocuklar arasında ekonomik zorluklar, erken yaşta evlilik, pandemi sırasında eğitim bağlarının zayıflaması ve kayıt dışı yaşam önemli etkenler olarak belirmiştir. Genel olarak Suriyelilerin asgari ücret düzeyinde gelir elde ettiği ancak %44.1’inin ise aylık 4.000 TL’nin altında gelirle yaşadığı düşünüldüğünde ağır bir yoksulluk içinde oldukları açıktır.

Bu koşullar altında, imalat, inşaat, hizmet, tarım ve hayvancılık sektörlerinde yoğun olarak çalışan Suriyelilerin büyük çoğunluğunun sosyal güvenceden

yoksun ve kayıt dışı istihdam edildiği dikkate alındığında, temel geçimlerini sağlamaktan öteye geçemedikleri söylenebilir. Bu bağlamda, Suriyelilerin yalnızca hayatta kalma mücadelesi verdikleri gerçeği, abartılı bir yorum olarak değerlendirilemez. Araştırma bulguları, yalnızca Suriyelilerin değil, genel olarak göçmen ve mülteci nüfusun %80'inden fazlasının 6.000 TL'nin altında bir gelirle yaşamlarını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu ekonomik koşullar göz önüne alındığında, göçmen ve mülteci bireylerin bulundukları ülkeye sosyal ve ekonomik uyum sağlamalarının son derece güç olduğu öngörülebilir. Ağır ekonomik yoksunluk içinde hayatta kalmaya çalışan sığınmacılar için dil öğrenmek, sosyal hayata katılmak ve kendilerini gerçekleştirebilecek fırsatlara erişmek önemli yapısal engeller barındırmaktadır. Bu durum, sığınmacıların toplumsal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkileyerek, onların hem ekonomik hem de sosyal entegrasyonlarını geciktiren bir faktör hâline gelmektedir.

Araştırmayla ilgili veriler de bunu teyit etmektedir: Suriyelilerin yaklaşık %40'ı Türkçe dokümanları yeterince anlayabilmekte, fakat konuşma ve medya içeriklerini anlama becerileri daha düşüktür. Diğer göçmenler ise Türkçe becerileri konusunda daha iyi durumdadır. Toplumsal katılım açısından da Türklerin %67'si, Suriyeli göçmenlerin %37.6'sı ve diğer göçmenlerin %52.8'i, kendi ülkelerinden olmayan komşularını hiç ziyaret etmemektedir, bu durum sosyal izolasyonun bir göstergesidir.

Esasen habere konu olan araştırma Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ve Türk vatandaşlarının sosyal ve ekonomik durumları arasındaki temel farklılıkları ve zorlukları verilerle ortaya koyan kapsamlı bir araştırmadır. Veriler, göçmenlerin entegrasyon süreçleri ve karşılaştıkları zorlukların yanı sıra, yerel halkın da sosyal ve ekonomik problemleri konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Bu açıdan *Sözcü'nün* başlık tercihi gazetenin Suriyelilere karşı tavrını göstermesi açısından çarpıcıdır.

Ayrıca Suriyelileri ele alan köşe yazısı oranı da (5 köşe yazısı) en çok *Sözcü'de* bulunmakla birlikte köşe yazılarının tamamı da Suriyelilerin ülkede yarattığı sorunları öne çıkaran yazılardır. Örneğin Deniz Zeyrek 14 Mayıs 2023 seçimlerinin ikinci turunun yapılacağı 28 Mayıs 2023 tarihi için "İyi düşün" başlıklı köşe yazısının girişinde "**Yarın**¹¹ önemli bir seçim var" demekte ve 20 yıllık AKP iktidarında yaşanan sorunları sıraladıktan sonra seçmene açık çağrıda bulunmakta ve Suriyelilerle ilgili şöyle demektedir:

■ Ülke işgal altında:

2011'den bu yana izlenen yanlış politikalar, Türkiye'yi kaçak göç merkezi yaptı. Ülkedeki yasal ve illegal göçmen sayıları konusunda kimsenin elinde doğru veri yok. İçişleri Bakanı'yla AK Parti Genel Başkanvekili dahi aralarında 2 milyona yakın fark olan rakamlar açıklıyor. Sokaklardaki manzara çok açık. Ülke resmen göçmen işgali altında. Sınır illerinde "Suriyeli vatandaşlarımızın" sayısı, kendi vatandaşlarımızı geçmeye başladı.

Göçmenler yetmiyormuş gibi bir de konut satışı yoluyla verilen vatandaşlıklar var. Sayısını bilen yok. Türkiye'deki seçmen artışının nüfus artışına oranı iki katı geçmiş durumda. Kaç göçmen pasaport aldı, kaç yabancı dolarla pasaport satın aldı bunların kaç seçmen olup oy kullandı bilen varsa beri gelsin!

*Sözcü'*de ikinci tura kalan seçimin öncesinde yayımlanan ve Suriyeli mültecilerle ilgili ayrımcı, kışkırtıcı bir söylemi barındıran köşe yazıları, gazetenin siyasal ve toplumsal meselelere yaklaşımını açıkça göstermektedir. Nitekim yukarıdaki metinde yer alan "ülke işgal altında" ifadesi ve göç politikalarına ilişkin sert eleştiriler, köşe yazarının popülist ve milliyetçi söylemle eklemelenmesine işaret etmektedir. Köşe yazıları genellikle yazarın kişisel görüşlerini yansıtmakla birlikte *Sözcü'*nün mültecileri konu edinen diğer haberleriyle birlikte düşünüldüğünde de gazetenin ve köşe yazarlarının politik görüşlerinin ortaklaştığı ve Suriyelileri güvenlik sorunu olarak görmek ve hükümetin Suriyelilerle ilgili politikalarını eleştirmek açısından uyum içerisinde oldukları görülebilmektedir. Bu bağlamda, *Sözcü'*deki 34 haberin neredeyse tamamında Suriyeli mültecilerin yarattığı "tehlikelere" sıklıkla işaret edilmekte ve toplumdaki güvenlik endişelerini ve yabancı düşmanlığını besleyen bir dil ve söylem benimsenmektedir. Bu haberler, popülist medya stratejilerinin bir parçası olarak, mültecilerin oluşturduğu "tehlikeleri" ön plana çıkarmaya çalışmakta; kısa vadede toplumsal korku ve endişeleri manipüle ederek linçlere yol açmakta; uzun vadede ise mültecilerin kalıcı olduğu ve bir arada yaşamak zorunda olduğu gerçeği nedeniyle Suriyelilerin kabul ve uyum sorunlarını devam ettirerek geleceği tehlikeye atmaktadır. Nitekim 1 Temmuz 2024 tarihli yukarıda bahsi geçen taciz olayı üzerinden Suriyelilere yönelen saldırılara ve linçlere bakıldığında tehlike her an her yerde açığa çıkacak gibi görünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu makalenin yazım sürecinde beklenmedik gelişmeler yaşanmış; 8 Aralık 2024'te muhalif grupların başkent Şam'ı ele geçirmesiyle Beşşar Esad yönetimi devrilmiş, böylece 61 yıllık Baas rejimi sona ermiş ve Suriye'de yeni bir yönetim inşa süreci başlamıştır.¹² Ancak, Suriye'deki bu köklü siyasal dönüşüme ve ülkede devam eden çalkantılı sürece rağmen, Türkiye'de Suriyelilerin geri gönderilmesine yönelik politik ve toplumsal söylemlerde

kayda değer bir değişiklik gözlemlenmemiştir.

İktidar ve muhalefet partileri arasında Suriyelilerin geri dönüş sürecine dair tartışmalar sürerken, toplumsal düzeyde mültecilere yönelik ayrımcı ve dışlayıcı söylemler varlığını korumaktadır. Türkiye'nin iç politik dinamikleri ve ekonomik koşulları, bu söylemleri beslemeye devam etmekte; mültecilerin geri dönüşü meselesi hâlâ ırkçı ve ayrımcı bir söylem çerçevesinde ele alınmaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde mülteciler, seçmeni etkilemeye yönelik siyasal stratejilerin merkezine yerleştirilmekte ve kamuoyunda ırkçı, dışlayıcı söylemlerin yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Çalışmanın bulguları da Suriyelilere yönelik politik ve toplumsal söylemlerin büyük ölçüde insan hakları perspektifinden uzak bir şekilde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Medya, mülteci meselesini hak odaklı bir yaklaşımdan ziyade, toplumsal ayrışmayı derinleştiren ve siyasal çıkarlar doğrultusunda yönlendirilmiş bir söylem çerçevesinde ele almakta; bu durum, mültecilerin entegrasyonu ve sosyal kabul süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Medyada yer alan haberler, eğitim, ekonomi ve toplumsal uyum konularında Suriyelilere yönelik yanlış ve eksik bilgilerin dolaşıma sokulduğunu göstermekte; kamuoyunda mültecilere yönelik önyargıları ve dışlayıcı tutumları pekiştiren bir işlev görmektedir.

Dolayısıyla, Suriyeli mültecilerin geri dönüş süreci yalnızca bireysel göç hareketleriyle sınırlı olmayıp, Suriye'deki iç siyasi dengeler, Türkiye'nin politik atmosferi ve uluslararası gelişmeler çerçevesinde ele alınması gereken çok boyutlu bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir. Türkiye'de mülteci meselesinin siyasal araçsallaştırılmasına karşı hak temelli bir yaklaşım geliştirilmesi, medya söylemlerinin eleştirel bir bakış açısıyla analiz edilmesi ve mültecilerin toplumsal entegrasyonuna yönelik yapısal çözümler üretilmesi akademik, etik ve insani bir sorumluluk olarak ele alınmalıdır.

Genel ve yerel seçimleri kapsayan bir yıllık süreci kapsayan bu çalışmada, *Sabah*, *Sözcü* ve *Hürriyet* gazetelerindeki haberlerin dili ve söylemi, bu ana akım gazetelerin Suriyeli mültecilere yönelik reflekslerini belirleyen temel dürtünün iktidara yandaşlık veya karşıtlık olduğunu göstermiştir. İktidarın Suriyelilerle ilgili politikalarını ve söylemini destekleyen bir dil kullanan *Sabah*'ta; muhalefetin diline ve söylemine ortak olarak iktidarın Suriyelilerle ilgili politikalarını eleştiren *Sözcü*'de ve Suriyelilerle ilgili sorunları neredeyse sadece güvenlik, kaçak göçmen sorununa indirgemek suretiyle kriminalleştiren *Hürriyet*'te, Suriyelilerin 13 yıldır Türkiye'de yaşadıkları ve

önemli bir kısmının da kalıcı olduğu gerçeğinin görmezden gelindiği haberlerin analizinden tespit edilebilmektedir. İncelenen gazeteler, Suriyelilerin toplumsal kabul ve uyumuna dair herhangi bir rol üstlenmemekte, politik söylemin dışlayıcı ve kışkırtıcı diline eklenmektedir.

İnceleme kapsamına alınan dönemde, Suriyelilerle ilgili yeni olan durum, kıyasıya rekabet ortamında geçeceği anlaşılan ve iktidarın el değiştirme olasılığının güçlü bir şekilde tartışıldığı genel seçimler öncesinde, AKP'nin de muhalefetteki siyasi partilerin Suriyelileri gönderme planlarına "onurlu geri gönderme" söylemiyle eklenmiş olmasıdır. İktidarın 13 yılın sonunda sığınmacıları göndereceğini deklare etmesi, hem Suriyeli sığınmacılar hem de Türkiye açısından yeni bir dönemin işareti olarak okunmuştur. Nitekim hem genel hem de yerel seçimler AKP'nin gücünü kaybettiğini ve seçmenlerin tercihini değiştirdiğini göstermiştir. Oy kaybına dair öngörülen tahminler, AKP'nin beklenmeyen bir zamanda "onurlu geri gönderme" söylemi ile Suriyelileri ülkeden çıkarmak istemesinde etkili olmuş görünmektedir. Erdoğan'ın açık kapı politikasıyla içeri aldığı, Ensar ve muhacir¹³ söylemi ile kabul edilmesini istediği ve vatandaşlık vaat ettiği¹⁴ Suriyeli sığınmacılar, bugün "onurlu geri gönderme" söylemiyle aynı Erdoğan tarafından ülke dışına çıkarılacak "fazlalık" olarak görülmeye başlanmıştır.

Bu bağlam içinde gazetelerin Suriyelileri konu edinen haberlerinde de "Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele" ve "Göçmen Politikaları" en sık işlenen temalar arasında yer almıştır. Sadece *Sabah*'ta yer alan ve gazetenin iktidar yanlısı duruşunu yansıtan "Muhalefet Eleştirisi" teması, muhalefet ve bazı medya organlarının Suriyelilere yönelik olumsuz algı yaratmakla suçlandığı haberleri içermektedir. *Sözcü*'de ise "İktidar Eleştirisi" ve "Toplumsal Kaygı ve Sorunlar" temaları özellikle ön plana çıkmış, bu temalar üzerinden hükümetin politikaları eleştirilmiştir. Genel olarak, *Sabah*'ın iktidarı destekleyici bir tutum sergilemesi gibi, *Sözcü*'nün de Suriyeli sığınmacılara yönelik haberleri hükümeti eleştirmek amacıyla kullanılmıştır.

Her üç gazetede de sığınmacılar, güvenlik ve kaçakçılık odaklı bir perspektifle ön plana çıkmış, özellikle *Hürriyet*'te "Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele" teması 14 kez yer alarak en çok öne çıkan tema olarak belirmiştir. Bu durum, Türkiye medyasında Suriyelilerin atılması gereken bir "fazlalık" olarak görülmeye, suça konu edilmeye devam edildiğini göstermektedir.

Her üç gazetenin Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberlerine konu ettiği yeni durum; bugüne kadar iktidarı eleştirmek için kullanılan Suriyelilerin varlığı

ve özellikle de seçimlerde bir vaat olarak muhalefet partileri tarafından dile getirilen “Suriyelilerin gönderileceği” beyanı ilk defa iktidar tarafından da dile getirilmiş ve bu resmi açıklamanın kendisi olduğu gibi her üç gazetede de yer almıştır. Böylece, entegrasyon yerine gönderme politikası iktidarın da, muhalefetin de, anaakım medyanın da “ortak hedefi” olarak belirmiştir. Görünen o ki, Suriyeli sığınmacılar konusunda liberal medya reflekslerini dahi kaybetmiş ana akım Türkiye medyası, konumunu iktidar yandaşlığı ve karşıtlığı üzerinden belirlemekte; bu bağlamda, Suriyelilerle ilgili haberler de bu karşıtlık ve yandaşlık ekseninde yazılmaktadır. Dolayısıyla, bir arada yaşamak açısından hayati önemde olan kabul ve uyum meselesinde medya olumlu bir rol üstlenmemekte, daha önce anılan çalışmaların sonuçlarıyla birlikte bu çalışmanın sonuçları da göstermektedir ki; anaakım medya politik söylemin dışlayıcı, ayrımcı ve ırkçı diline eklenerek kamuoyunun Suriyelilere yönelik linç kültürünün oluşmasına 13 yıldır aracılık ediyor görünmektedir.

Özellikle 8 Aralık 2024’te yaşanan son gelişmelerin ardından, Suriye’deki çalkantılı sürecin devam edeceği öngörülmekte ve yakın gelecekte güvenli bir yaşam alanının inşa edilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Makalede sunulan veriler de (Grafik 1, Tablo 1), bu durumu desteklemektedir. Nitekim, Suriyelilerin ülkelerine dönüşü de beklenildiği gibi gerçekleşmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın en son açıklamalarına göre, Esad rejiminin devrilmesinin ardından geçen sürede yalnızca 81.576 kişinin Suriye’ye döndüğü belirtilmektedir. Ayrıca, çatışmaların ve baskının farklı biçimlerde sürdüğü bir ortamda, bu dönüşlerin ne kadar kalıcı olacağı ve Suriye’de istikrarlı bir yaşamın mümkün olup olmayacağı ciddi bir tartışma konusudur.

Medyanın, verilerle ortaya konulan bu gerçeklik karşısında, Suriyeliler ile yerel halk arasındaki bağı güçlendirmek ve entegrasyon süreçlerine olumlu katkı sağlamak adına haber üretme pratiklerini değiştirmesi gerektiği açıktır. Bu doğrultuda, medya kuruluşları ve çalışanlarının, mültecilere yönelik haberlerde kullanılan dili, içeriği ve sunumu titizlikle ele alması, ayrımcı söylemlerden kaçınması ve toplumsal uyumu teşvik eden bir yaklaşım benimsemesi kritik bir gerekliliktir. Bu dönüşüm, medyanın yalnızca bilgi aktaran bir mecra olmanın ötesine geçerek, toplumsal bir köprü işlevi görmesini sağlayacaktır. Özellikle mültecilere yönelik algının şekillenmesinde etkili olan medya, ayrıştırıcı ve dışlayıcı söylemler yerine, farklı toplumsal kesimler arasında diyalogu güçlendiren ve uyum süreçlerini destekleyen bir rol üstlenmelidir. Ancak, medyanın politik söyleme taraftarlık bağlamında

eklemlenmesi, içinde bulunduğu toplumda ve sistemde yalnızca mülteciler açısından değil, medya kuruluşlarının güvenilirliği ve toplumsal işlevselliği açısından da olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Tarafgir bir medya anlayışı, yalnızca toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda haber üretiminde etik ilkelere olan bağlılığı zayıflatarak, medyanın kamu yararına hizmet eden bir kurum olmaktan çıkmasına ve uzun vadede yapısal meşruiyetini yitirmesine neden olma potansiyeli taşımaktadır.

Sonnotlar

1 Misafir adlandırması için bkz. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/suriyeli-komsularinizi-misafir-etmek-buyuk-asillik-111251.html>. Son erişim tarihi, 15/07/2024.

2 8 Aralık 2024'te muhalif grupların başkent Şam'ı ele geçirmesiyle Beşşar Esad yönetimi devrilmiş ve böylece Suriye'de 61 yıllık Baas rejimi sona ermiştir. Esad'ın ülke dışına kaçması ve muhalif güçlerin Suriye'de önemli kentleri ve siyasi iktidarı ele geçirmesi, Türkiye'de yaşayan Suriyeli mülteciler tarafından sevinçle karşılanmış; bu durum, çeşitli gösterilerle dışa vurulmuştur (Anadolu Ajansı, 2024). Bu gelişmenin ardından, ülkede farklı cihatçı grupların öncülüğünde yeni bir yönetim inşa süreci başlamıştır. Rejim değişikliği yalnızca Suriye'nin iç dinamiklerini değil, aynı zamanda bölgesel politikaları ve özellikle Türkiye'de Suriyeli mültecilerin geleceğine dair tartışmaları doğrudan etkilemiştir. Türkiye'de iktidar ve muhalefet partileri, Suriyelilerin geri dönüşüne ilişkin farklı görüşler dile getirirken, toplumsal düzeyde mültecilere yönelik ayrımcı ve dışlayıcı söylemler varlığını sürdürmüştür. İç politik dinamikler ve ekonomik koşullar, kamuoyundaki mülteci algısını şekillendirmeye devam etmiş; Suriyelilerin geri dönüş sürecinin nasıl işleyeceği, dönüşlerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği gibi konular, gündemin merkezi tartışma başlıklarından biri hâline gelmiştir. Esad rejiminin devrilmesi ve ülkede yeni bir yönetim inşa sürecinin başlamasıyla birlikte, Suriyelilerin ülkelerine dönmelerinin önünde artık ciddi bir engel kalmadığı yönündeki söylemler güçlenmiştir. Ancak, sahadaki güvenlik durumu, yeni yönetimin yapısı ve sosyal-ekonomik koşullar gibi faktörler, geri dönüşlerin sürdürülebilirliği açısından belirsizlik oluşturmaya devam etmektedir. Geri dönüş sürecine dair en güncel veriler ise Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın açıklamalarına dayanmaktadır. Bakan Yerlikaya, 9 Aralık 2024 itibarıyla 81.576 Suriyelinin ülkelerine geri döndüğünü belirtmiştir (Hürriyet, 2024). Ancak, bu bireylerin kalıcı olarak geri dönüp dönmedikleri ya da yeni yönetimden kaçan grupların Türkiye'ye yönelip yönelmediği gibi kritik hususlar belirsizliğini korumaktadır. Dolayısıyla, Suriyeli mültecilerin geri dönüş süreci yalnızca bireysel göç hareketleriyle sınırlı olmayıp, Suriye'deki iç siyasi dengeler, Türkiye'nin iç politik atmosferi ve uluslararası gelişmeler çerçevesinde ele alınması gereken çok boyutlu bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir.

3 Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. Son erişim tarihi, 20/01/2025.

4 Suriyeli mültecilerin “misafir” olarak adlandırılması, politik, hukuki, toplumsal ve kültürel açıdan ele alınmış ve bu konuda çok sayıda akademik çalışma yapılmıştır. İlgili bazı çalışmalar için bkz: Cevheri Alpagir ve Gizem, 2014; Çelik ve diğerleri, 2014; Çoban Keneş, 2016; Kirişçi, 2014; Ünal, 2014; Koyuncu, 2018.

5 Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ, 21 Ocak 2025 tarihinde “halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik” suçlamasıyla tutuklanmıştır. Özdağ’ın tutuklanmasına, özellikle Suriyeli sığınmacılara yönelik dışlayıcı politikaları ve bu konudaki sert söylemleri gerekçe gösterilmiştir. Ayrıca, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın sığınmacı politikalarını eleştiren açıklamaları da tutuklama sürecinde etkili olmuştur (https://www.bbc.com/turkce/articles/cd7dvx5gnjo?utm_source=chatgpt.com). Son erişim tarihi, 22/01/2025.

6 Suriyeli sığınmacılara yönelik linçler ve linç girişimleri Türkiye’nin gündeminde sıkça yer almaktadır. 1 Temmuz 2024’te Kayseri’nin Melikgazi ilçesinde meydana gelen bir taciz vakası sonrası, Kayseri, Hatay, Reyhanlı, Gaziantep, Konya, Bursa ve İstanbul Sultanbeyli’de Suriyelilere ait işyerleri saldırıya uğramıştır. Taciz vakasında hem failin hem de mağdurun Suriyeli olmasına yapılan vurgu, olayların fitilini ateşlemiş; Suriyelilerin işyerleri ve arabaları kundaklanmış, can güvenlikleri tehlikeye girmiştir. Bu olaylar sırasında Antalya’nın Serik ilçesi Kökez Mahallesi’nde 17 yaşındaki Suriyeli işçi Ahmet Handan El Naif bıçaklanarak öldürülmüştür. Olayların büyümesinde yerel idarecilerin ve politik aktörlerin açıklamaları etkili olmuştur. Kayseri Valiliği, taciz vakasıyla ilgili “Suriyeli olduğu belirtilen şüphelinin” gözaltına alındığını açıklarken, Kayseri emniyet müdürü “Mağdur şahıs Türk değil. Şu anda şüpheli şahıs gözaltında” demiştir. Kentin milletvekilleri de Suriyelilere yönelik ayrımcı ve ırkçı söylemleri besleyen açıklamalarda bulunmuştur. MHP Genel Başkan Yardımcısı ve Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir, “Suriyeli misafirlerimizin mümkün olan en kısa sürede onurlu bir şekilde ülkelerine dönmelerinin sağlanması MHP olarak beklentimizdir” ifadelerini kullanırken, İYİ Parti Kayseri Milletvekili Dursun Ataş “sabrın taşığını” ifade etmiş ve “Ülkemizde ve şehrimizde Suriyeli istemiyoruz” mesajını paylaşmıştır. CHP Kayseri Milletvekili Aşkın Genç de kent sokaklarından yaptığı video paylaşımında, “Kayseri’de 150 bin göçmenden bahsediliyor. Bu şehir de bu ülke de bunu kaldıramaz” ifadelerini kullanmış ve “Bu bir siyaset meselesi değil memleket meselesi. İktidarın derhal kendisine çekidüzen vermesi ve bu konuda somut adımlar atması lazım. Suriyelilerin kendi ülkelerine geri dönüşünün sağlanması lazım” açıklamasında bulunmuştur. <https://www.bbc.com/turkce/articles/crgmzv9p2y30>. Son erişim tarihi, 07/07/ 2024.

Bu son olay, Suriyeli sığınmacılara yönelik linç girişimlerinin Türkiye’de zaman zaman gündeme geldiği ve haberlere yansıdığı pek çok vakadan biridir. Daha önce de pek çok linç olayları yaşanmış ve haberlere de yansmıştı. Bunlardan bazıları şunlardır; 21

Temmuz 2016'da Konya'da "Suriyeliler evinde linç edilmek istendi" (Hürriyet), 14 Ağustos 2014'te "Gaziantep'te Suriyelilere linç girişimi engellenemiyor" (Diken), 16 Haziran 2017'de "Sakarya'da Suriyelilere linç girişimi" (Birgün) ve 2 Temmuz 2017'de "Karadeniz sahilinde Suriyelilere linç girişimi" (Haber61) vb.

7 Tıklanma sayıları için bkz. <https://tr.b2press.com/haber-siteleri>. Son erişim tarihi, 15/05/2024.

8 Medyada mülteci ve sığınmacıların yer alışı biçimi ile ilgili yapılan araştırmalar, medyanın göçmenlere yönelik dilinin genellikle yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve ayrımcılık içerdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, medyanın "yabancılar" olarak kategorize ettiği gruplara yönelik söylemlerinin kişilere dayandığını, mağduriyet yarattığını, hedef gösterdiğini veya en iyi ihtimalle sorunları ve sebeplerini görmezden geldiğini göstermektedir. Örneğin, van Dijk, azınlıkların, göçmenlerin ve üçüncü dünya ülkelerinden insanların ana akım medyada nadiren yer aldığını ve itibarlı haber kaynakları olarak daha az kullanıldığını belirtmektedir (1999: 268-9). ICAR'ın (2004) İngiliz medyası üzerine hazırladığı bir rapor, sığınmacılarla ilgili haberlerin duygusal bir dille verildiğini ancak olayların arka planının genellikle ihmal edildiğini belirtmektedir. Vicsek, Keszi ve Markus'un (2008) Macar medyası üzerine yaptıkları çalışma, mültecilere dair haberlerin devletlerarası ilişkiler düzeyinde ele alındığını ve insani yönlerin göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır. Avrupa'da yapılan başka araştırmalar, etnik azınlıkların, göçmenlerin ve mültecilerin medyada genellikle yasadışılık, suç, saldırganlık ve şiddet gibi olumsuz durumlarla ilişkilendirildiğini göstermektedir (van Dijk, 1999). Bu gruplar, genellikle "hırsız, kaçak göçmen, uyuşturucu kaçakçısı, hastalıklı ve terörist" gibi olumsuz sıfatlarla tanımlanmakta (Friedman ve Klein, 2008) ve "arsız, saldırgan, tehditkâr" karakterler olarak sunulmaktadır (van Dijk, 2010: 19). Pickering (2001), bu tür klişe ve olumsuz tasvirlerin kültürel farklılıklara vurgu yaptığını belirtmekte, van Dijk (1999) ise göçmenlerin bizim normlarımız ve ideolojimizle kıyaslandığında "yetersiz" veya "geri" olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Hartman ve Husband'ın (1974) belirttiği gibi, göçmenler konut ve istihdam alanında rekabet yaratmakta ve "bizim değerli kaynaklarımızı tehdit eden insanlar" olarak temsil edilmektedirler. Friedman, İngiliz basını üzerine yaptığı çalışmada, basının ekonomik sebeplerle göç edenler ile mülteciler arasında doğru bir ayırım yapmadığını, ülkeye giren mülteci ve sığınmacı sayısını abarttığını ve gerçek rakamları sunmadığını, "tehlikeli genç erkek" haberleriyle kadın ve çocukları korkutan bir çerçeve çizdiğini belirtmektedir (Friedman ve Klein, 2008'den akt. Kolukırık, 2009: 7). Türkiye'deki mültecilere ve medyanın mültecilere bakışına ilişkin çalışmalar henüz yenidir; ancak Türkiye medyasının da mülteci sorununa benzer bir çerçeveden yaklaştığını göstermektedir. Kolukırık'ın Türkiye medyasındaki mülteci ve sığınmacıların görünümüne odaklanan çalışması, medyanın mültecilerle ilgili önyargılar ürettiğini ve mültecilerin provokatif ve doğru olmayan içeriklerle temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Kolukırık ayrıca, haber başlıklarının ve metinlerinin popülerleştirilmiş ve yüzeyselleştirilmiş olmasının en büyük sorun olduğunu, bu tür haber içeriklerinin kamuoyunu yönlendirme

ve etkili bir aktör olma işlevini yerine getiremediğini savunmaktadır. Mülteci ve sığınmacıları konu alan haberlerin etik ve insan haklarıyla örtüşen sınırlılıklar taşıması gerektiğini belirten Kolukırmık, incelediği haber içeriklerinin sorunu meşrulaştırdığını ve çözümsüz bıraktığını, mülteci imajlarının “öteki” veya “yabancı” olarak sunulmasının kurulabilecek sosyal ilişkilerin önünde engel oluşturduğunu da vurgulamaktadır (Doğanay ve Çoban Keneş, 2016: 14).

9 Biz görevde olduğumuz sürece göndermeyeceğiz. <https://www.indyturk.com/node/484871/haber/cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1-erdo%C4%9Fan-muhalefet-se%C3%A7imi-kazan%C4%B1rsak-suriyelileri-g%C3%B6nderece%C4%9Fiz-diyor>. Son erişim tarihi, 12/05/2024.

10 1 milyon Suriyelinin geri dönüşü için proje hazırlıyoruz . <https://www.youtube.com/watch?v=YcNKXI4-p1g> . Son erişim tarihi, 15/05/2024.

11 Vurgu kaynağa aittir

12 Bkz. 2 numaralı sonnot

13 Ensar ve muhacir söylemi için bkz. <https://x.com/RTErdogan/status/338247909537611778>. Son erişim tarihi, 12/05/2024.

14 Vatandaşlık vaadi, bkz. <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45574/suriyeli-kardeslerimize-vatandaslik-imkni-vercegiz.html>. Son erişim tarihi, 12/05/2024.

Kaynakça

Alpakgır S G ve Gizem S (2014). Mültecilik kavramının ve Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmede Yer Alan Hakların Koşullu Misafirperverlik Üzerinden Değerlendirilmesi. İçinde: *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-III*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 15-18.

Anadolu Ajansı (2024). Türkiye’de yaşayan Suriyeliler Esed rejiminin devrilmesini kutladı. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-yasayan-suriyeliler-esed-rejiminin-devrilmesini-kutladi/3417863?utm>, Son erişim tarihi, 15/12/2024.

Börklüoğlu L ve Şahin A U (2024). Syrian asylum seekers as political factors and their effects on local politics. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 11(2), 679-699.

Çelik A, Alkış M, Sayan S ve Ekinci Y (2014). *Gaziantep’te Suriyelilere Yönelik Saldırıları ve Toplumsal Nefretin Sebeplerinin Analizine Dair Rapor*. Mazlumder.

Çetin C ve Güreli M (2024). Narratives of securitization: Media portrayals of refugees in Türkiye during election periods. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 68, 70-89.

72 Çoban Keneş H (2025). Oy Verme Kutularından Sınır Kapılarına: Türkiye’nin Seçimleri ve Suriyeli Mültecilere Yönelik AKP’nin Değişen Tutumuna Medyadan Bakmak. *Mülkiye Dergisi*, 49(1), 34-74.

Çoban Keneş H (2016). Metaforun Ayrımcı Hegemonyanın İnşasındaki Rolü: Suriyelilerin Haberleştirilmesinde Metafor Kullanımı. *Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 253-280.

Deniz T ve Aksu Kargın İ (2023). Twitter’da Göçmen-Karşıtı Söylemlerin Yükselişi: Zafer Partisi Örneği. *Göç Dergisi*, 10(2), 215–231.

Doganay Ü ve Çoban-Keneş H (2016). Yazılı Basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gerekçelerinin İnşası. *Mülkiye Dergisi*, 40(1), 143-184.

Erdoğan M (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları.

Friedman D E ve Klein R (2008). *Reluctant Refugee: The Story of Asylum in Britain*. London: The British Library.

Gökgöz G (2023). Göç ve Medya: Gaziantep’teki Suriyeli Göçmen Üniversite Öğrencilerinin Suriye Medyasına İlişkin Eğilimleri. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 10(1), 69-98.

Hartmann P ve Husband C (1974). *Racism and the Mass Media*. London: Davis-Poynter.

Hürriyet (2024). Bakan Yerlikaya, 9 Aralık’tan bu yana ülkesine dönen Suriyeli sayısını açıkladı <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-yerlikaya-ulkesine-donen-suriyeli-sayisini-acikladi-42674827> . Son erişim tarihi, 29/01/2025.

ICAR (The Information Centre about Asylum and Refugees in the UK). (2004). *Media Image, Community Impact: Assessing the Impact of Media and Political Images of Refugees and Asylum Seekers on Community Relations in London*. London: ICAR.

İçduygu A ve Demiryontar B (2022). Türkiye’de devlet ve Suriyeli mülteciler: çelişkili politikalar ve araçsal rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 21 (Özel Sayı), 316-334.

Kirişçi K (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye’nin Suriyeli Mülteciler Sınırı*. Çev. S Karaca, BROOKINGS ENSTİTÜSÜ & ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR KURUMU (USAK).

Kolukırcık S (2009). Mülteci ve Sığınmacı Olgusunun Medyadaki Görünümü: Medya Politikası Üzerine Bir Değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-20.

Koyuncu A (2018). Misafirlikten Vatandaşlığa Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3(2), 171-195.

Kurter M Ç (2017). *Suriyeli mültecilerin eğitim hakkına erişimi saha araştırması tarama raporu*. https://www.academia.edu/31170856/Suriyeli_Mültecilerin_Eğitim_Hakkına_Erişimi. Son erişim tarihi, 02/03/2023.

Özdemir Taştan İ ve Çoban Keneş H (2019). Immigration Rhetoric of Political Leaders in Turkey: From Guest Metaphor to Emphasis on National Interest. İçinde: Derleyen (der), *National Rhetorics in the Syrian Immigration Crisis*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1-42.

Öztürk F (2024). Suriyelilerin gönüllü geri dönüşü ne kadar gerçekçi, nasıl mümkün olabilir? <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn7rvyd0e8zo>. Son erişim tarihi, 05/05/2024

Pickering S (2001). Common Sense and Original Deviancy: News Discourses and Asylum Seekers in Australia. *Journal of Refugee Studies*, 14(2), 169-186.

Secen S, Al S ve Arslan B (2024). Electoral dynamics, new nationalisms, and party positions on Syrian refugees in Turkey. *Turkish Studies*, 25(3), 419-449.

Şentöregil M (2017). *Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınında temsili* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu ÜniversitesiTahiroğlu M (2022). Göç Politikaları: Türkiye'deki Mülteciler ve 2023 Seçimleri. <https://tr.boell.org/tr/2022/09/20/goc-politikalari-turkiyedeki-multeciler-ve-2023-secimleri>. Son erişim tarihi, 05/12/2023.

Uygun A G (2022). Uluslararası göçün seçim bildirgelerindeki yeri: 24 Haziran 2018 genel seçimine ilişkin bir değerlendirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(Özel Sayı), 207-230.

Ünal S (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: Öteki Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.

van Dijk T A (1999). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları. İçinde: M Küçük (der) *Medya İktidar İdeoloji*, Çev. M Küçük,. Ankara: Ark Yayınları.

van Dijk T A (2010). Nefret Suçları Ve Nefret Söylemi Konferansı 9-10-11 Nisan 2010, İstanbul Bilgi Üniversitesi. <https://hrantdink.org/tr/component/content/article?id=131:inciten-sozler-yaralayan-fiiller-nefret-soylemi-ve-nefret-suclari-konferansi>. Son erişim tarihi, 12/01/2023.

Vicsek L, Keszi R ve Márkus M (2008). Representation of Refugees, Asylum-Seekers and Refugee Affairs in Hungarian Dailies. University of Oradea, Research Centre on Identity and Migration Studies-RCIMI.

Yeni Şafak (2024). İki milyon Suriyeli dönüş için başvurdu: Kiralar ve ev fiyatlarında düşüş olabilir. <https://www.yenisafak.com/dunya/iki-milyon-suriyeli-donus-icin-basvurdu-kiralar-ve-ev-fiyatlarinda-dusus-olabilir-4661520>. Son erişim tarihi, 10/12/2024.